Academia Bârlădeană

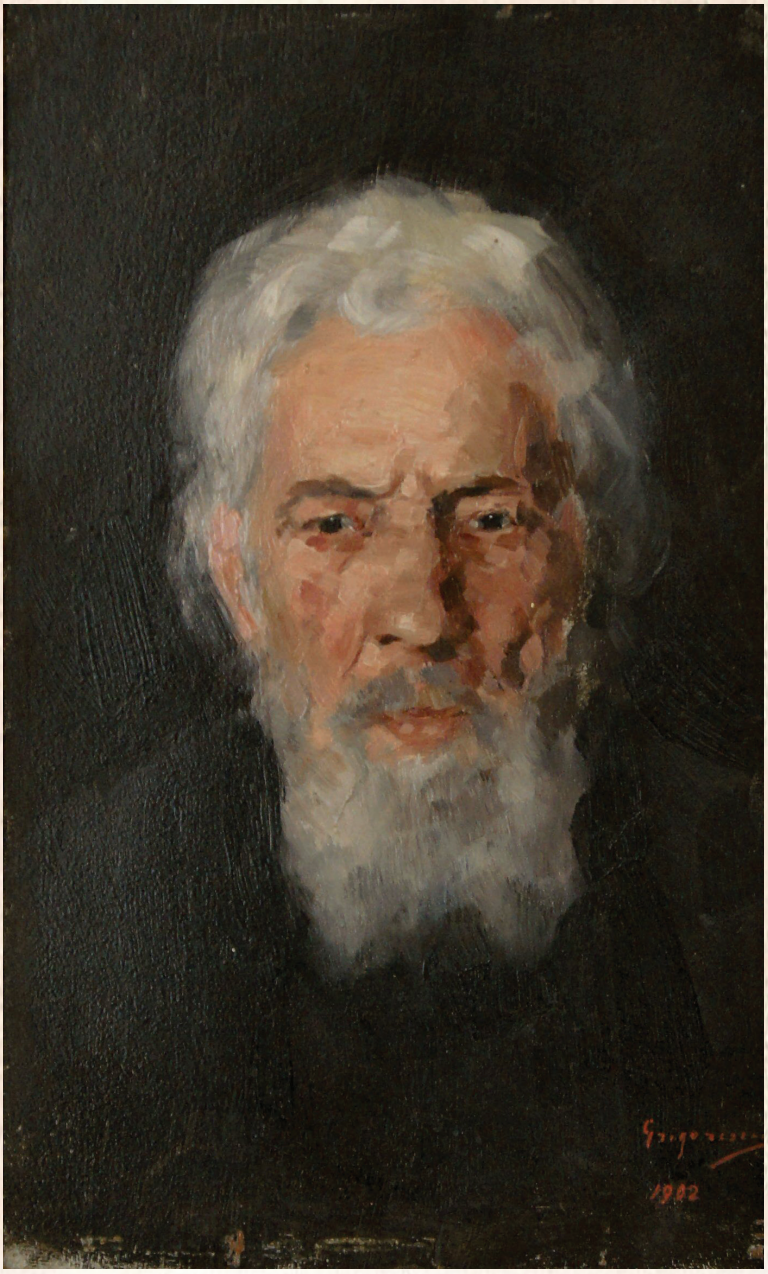
Anul XXV, 2(75), Trimestrul 2, 2019

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ
Fondată în 1915

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

2019: Anul Vlahuță la Academia Bârlădeană

Nicolae Grigorescu, *Călugărul Nectarie*, Muzeul „V. Pârvan“, Bârlad

Tabloul îl reprezintă pe tatăl scriitorului A. Vlahuță, Nicolae, la vârsta de 102 ani, retras la Mânăstirea Agapia după teribile zbuciume familiale. În anii primului război mondial, fiul a dăruit tabloul Bârladului, ca pe o lumină „de sub dărâmăturile unei lumi care se prăbușește“, cum glăsuia scrisoarea de donație adresată av. N. Simionescu, primarul orașului.

CUPRINS

- ***Necontenit, Eminescu***
  C.D. ZELETIN, *Eminescienele melodii antieminesciene* 3
  Mircea COLOŞENCO, *Paris - statuia lui Mihai Eminescu de Ion Vlad* 4
  Mircea COLOŞENCO, *Sonetele lui Mihai Eminescu (Adânca mare; Afară-i toamnă)*
  Gheorghe ENĂCHESCU, *Remember. Stelele Luceafărului* 6
- ***Dinastie cărturărească: CHIRICUŢĂ***
  Ghiţă CRISTIAN, *Părintele Toma Chiricuţă a revenit acasă* 7
  Dorina STOICA, *Părintele Toma Chiricuţă, din nou la Bârlad* 8
  Elena POPOIU, *Născută odată cu Academia Bârlădeană: Anadina Chiricuţă Lungu* 9
  C. D. ZELETIN, *Recomandare*..... 10
  Anadina LUNGU, *Poezii*.....10
- ***2019: Anul Vlahuţă***
  G. G. URSU, *Grădina Bârladului şi scriitorii noştri* 12
  Victor EFTIMIU, *Alexandru Vlahuţă în evocări* 13
  Victor Ion POPA, *Lângă meşterul Vlahuţă. O amintire cu ceapă şi renunţări* 14
  Alexandru VLAHUŢĂ, *„România Pitorească“*.....16
- ***Istoriografice***
  Gheorghe GHERGHE, *Certificatul de naştere a târgului Bârlad* 17
  Gheorghe GHERGHE, *Popa Toader, primul preot din Bârlad atestat documentar* 18
  Simion BOGDĂNESCU, *Un strigăt mesianic tulburător*.....20
  Elena MONU, *Personalităţi bârlădene: Grigore I. Suţu* 22
- ***Membru al Academiei Bârlădene, Cetăţean de Onoare al Bârladului:* Mircea COLOŞENCO**.....24
- ***In Memoriam: Liliana SÂRBU***.....24
- ***Un poem de...***
  Lucian VASILIU, *Arbore genealogic*.....25
- ***Debut poetic:* Oana GUZGAN**.....25
- ***Caseta gândurilor gnomice:* Zoe G. FRASIN**.....25
- ***Cronici de carte***
  Roxana GALAN, *Totul este praf...*.....26
  Simion BOGDĂNESCU, *Mai mult ca „femeia în faţa oglinzii“*27
- ***Proză***
  Teodor OANCĂ, *Dilema Marcelei* 28
- ***Ecouri privind „Academia Bârlădeană”***.....29
- ***Poezii de:* Luminiţa COJOACĂ, Adrian VOICA, Corneliu ZEANA**

VIAŢA ACADEMIEI

Duminică, 24 martie 2019, la sediul Academiei Bârlădene, s-a desfăşurat prima reuniune de primăvară a anului. Programul a cuprins: lansarea primului număr pe 2019 al revistei noastre, cel dintâi din cadrul proiectului: „Centenar A. Vlahuţă. 2019, Anul Vlahuţă la Academia Bârlădeană.“; anunţarea proiectelor instituţiei pentru lunile aprilie-iunie 2019 şi a celor mai recente donaţii primite la biblioteca Academiei Bârlădene. Prezentând revista, care poartă pe coperta I banderola cu titlul mai sus menţionat, alături de cunoscutul portret al scriitorului realizat de pictorul bârlădean Ipolit Strâmbulescu, Elena Popoiu informează că şi următoarele trei numere ale revistei vor include consistente pagini consacrate lui A. Vlahuţă, primul preşedinte de onoare al Academiei Bârlădene.

„Eternizată” în statutul de coresponsabil de număr, Elena Popoiu prezintă revista.

Membri ai Academiei Bârlădene: Stela Blănaru, Mihaela Tudor, Elena Monu şi invitatul nostru, Vasile Pintilie.

Sâmbătă, 20 aprilie 2019, cu începere de la ora 12.30, Academia Bârlădeană a avut-o oaspete pe scriitoarea Daniela Şontică, cunoscut jurnalist din presa religioasă, redactor la Ziarul „Lumina“ al Patriarhiei Române şi coordonatorul suplimentului „Lumina literară şi artistică”. În cadrul reuniunii, s-a vorbit despre autoare şi despre cartea sa „Oamenii Unirii”, ce a văzut lumina tiparului anul trecut şi a fost dedicată Centenarului Marii Uniri. Pe pagina sa de Facebook, Daniela Şontică

„Juriul” reuniunii din aprilie: Dorina Stoica, Daniela Şontică, Vasile Cârcotă, Roxana Galan, Mândiţa Coloşenco.

Gheorghe Gherghe, prezentator al cărţii d-nei Daniela Şontică.

a scris despre întâlnirea de la Bârlad: „Ne-a unit bucuria de a discuta despre trecutul şi prezentul nostru, pornind de la cartea mea, „Oamenii Unirii” (Editura Trinitas, 2018). Mulţumesc vorbitorilor: doamna preşedintă Elena Monu, domnii profesori Gheorghe Gherghe şi Vasile Cârcotă şi scriitoarea Dorina Stoica. Recunoscătoare pentru o după-amiază agreabilă într-un oraş mic, cu o emulaţie culturală surprinzătoare.”

- Continuare în pagina 30 -

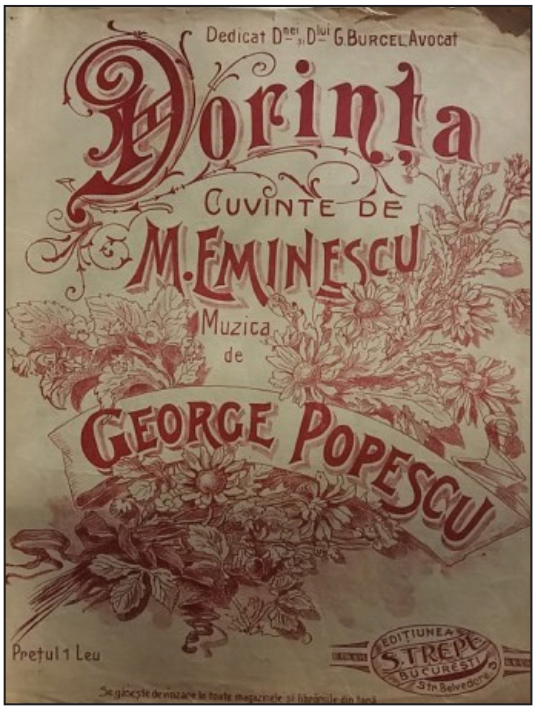

Elena Monu, moderatoarea reuniunii, înconjurată de membri şi simpatizanţi ai Academiei Bârlădene.

C.D. ZELETIN

EMINESCIENELE MELODII ANTIEMINESCIENE *

Mi-a fost dat să viu pe lume în mirabilul univers al cântecelor eminesciene şi să mă înalţ odată cu fiorul lor voluptuos. Le cântam seara mai ales, când toţi ai casei adunaţi pe terasă ne bucuram de identităţile multiple ale apusului pornit să complice dealul uriaş al Hoghiacului. De Sfântă Mărie Mare, plecam cu trăsura la hram, peste şapte văi şi-o vale adâncă, spre Laz, unde bunicul dinspre mamă, severul şi dulcele Gheorghe Ţarălungă, îşi aduna prin drept exprimat ferm cei şase copii, neputându-i însă niciodată reuni pe toţi din risipirea prin ţară. Cântam laolaltă, bunici, părinţi şi nepoţi, *Pe lângă plopii fără soţ* ori *Mai am un singur dor*. Urca din adâncuri o duioşie care ne omogeniza sufletele, altfel foarte diferite, până la o frăţietate eminesciană. Îmi simţeam lăuntrul mai sensibil la părerea de rău. O fericire confuză punea stăpânire pe mine şi-mi venea să plâng fără să ştiu de ce: muzica mă cotropea. Recitarea *Luceafărului*, care urma totdeauna, îmi deştepta spaimele glisării astrale. În fiecare din odăile străvechii case mirosind a sânziene uscate, odăi cărora le dădeau viaţă doar tic-tacul ceasului deşteptător şi neastâmpărul nostru, al celor doi nepoţi, mari scotocitori prin sertare, erau împrăştiate ediţii ale poeziilor lui Eminescu uşor maniabile, care pe masă, care pe ferestre, care prin coltucele de pe pat. Toate roase de atâta citit. Nu departe de Laz, la Vulturenii natali ai bunicăi Aglaia, pe divanul din salonul mare, stăteau rânduite pernuţe de velur sumbru pe care era brodată poezia *Somnoroase păsărele*, pe fiecare câte o strofă.

Deşi despărţiţi de cinci dealuri, bunicii luaţi împreună întruchipau o antinomie în preferinţele eminesciene. Dacă la Burdusaci bunicul dinspre tată, Constantin Dimoftache, ne explica lucid şi rece fizica vitezei luminii ori a timpului din metaforele poeziei *La steaua* ori *Cu mâne zilele-ţi adaogi*, bunicul celălalt ni le cânta cu ochii umezi…

Dar omului mediu de la începutul secolului XX, deci de pe vremea tinereţii bunicilor, când avansul eminescian nu era încă direcţionat prin lectura de şcoală, om a cărui cultură era formată din mănunchiul unor reverberaţii de circumstanţă, Eminescu i-a pătruns în suflet mai mult prin muzică decât prin lectură, ajungând să-i fie mai întâi reprezentarea unei armonii fonice şi apoi a unei armonii prozodice. Eminescu însemna *Pe lângă plopii fără soţ* şi *Mai am un singur dor*, amândouă de Guilelm Şorban, însemna *Somnoroase păsărele* de Tudor Flondor, *Revedere* de Eusebie Mandicevschi, *Ce te legeni, codrule* de Gheorghe Scheletti, *Şi dacă ramuri bat în geam* de G. Stephănescu ş.a.m.d. Toate erau cântate, mai ales în casele preoţilor şi ale învăţătorilor, cu o patimă demnă de geniul şi de suferinţa poetului, întorcându-se spre el asemenea unei ofrande. Ele erau de natură să întărească sentimentul eminescian iscat din lectură şi să-l aducă la o concordanţă perfectă cu textul, părând a fi lucrarea unui zeu al coincidenţei. Odată cu întregirea României, a survenit un hiat în apariţia unor astfel de romanţe ori coruri, Eminescu fiind preluat de către compozitorii de lieduri şi cunoscând un declin al popularităţii prin înduioşare.

Cântecele de felul celor de mai sus au început să apară din nou, când şi când, mai târziu, cu vigoarea de altădată, dar fără prea mare priză de vatră. Aş aminti dintre acestea, mai spre zilele noastre, copleşitoarea *Sara pe deal* de Vasile Popovici, tiranic de eminesciană, având însă unele inflexiuni ruseşti, explicate probabil prin originea basarabeană a compozitorului. Muzica îi acoperă acestei capodopere rafinamentele ritmice, predominant coriambice.

A apărut însă un paradox. Eminescu era menit să învingă şi fără muzică, şi fără splendoarea ei profund...eminesciană. Se ajunsese astfel ca melodiile prin care debuta posteritatea lui să ascundă, prin însuşi eminescianismul lor, muzica intrinsecă a artei eminesciene. I se făcea un rău făcându-i-se un bine. Era în fond o escamotare indusă printr-o vrajă, printr-o răpire, magie cu atât mai uluitoare cu cât, nu de puţine ori, caracterul oxiton sau paroxiton al liniei melodice coincide frapant cu cel al versului (de pildă, pedalarea pe cele două vocale *o* din capoversul *Pe lângă plopii fără soţ*, atât în scandare cât şi în traseul melodic). Se acoperea astfel prin muzica din afară muzica dinăuntru. Eminescianismul muzicii se întorcea împotriva eminescianismului poeziei, disimulându-i adâncimea filozofică şi estompându-i măiestria prozodică.

Prin melancolia grea şi tânguirea distilată, muzica purtătoare a poeziei lui Eminescu îi sporea elementul romantic ocultându-i-l pe cel clasic, legat mai mult de poeziile în vers scurt. Augmentarea romantică sublinia latura de inspiraţie şi o umbrea pe cea de măiestrie artistică, ipostază care-i exprimă clasicismul. Se ştie că poetul intenţiona să-şi intituleze volumul de poezii *Lumină de lună*. Când, în 1883, Titu Maiorescu i l-a publicat fixându-i titlul *Poezii*, abandonând *Lumină de lună*, elimina o importantă emblemă romantică, în favoarea unui clasicism care totuşi îi era propriu marelui poet. În limitele acestuia şi-a scris cele mai multe dintre capodopere, dacă nu cumva pe toate.

Dar vorba înţeleptului, ce a fost şi ce este, cum a fost şi cum este, bine a fost şi bine este. Măcar de-ar continua şi aşa... Amintind zădărniciile acestea, eu n-am făcut altceva decât să-mi exprim unele reflecţii care n-au cum să mişte Imuabilul şi nici cum să relativizeze Absolutul eminescian.

---

* C. D. Zeletin, *Distinguo*, Editura Vitruviu, Bucureşti, 2008, pp. 102-105.

MIRCEA COLOŞENCO

PARIS – STATUIA LUI MIHAI EMINESCU DE ION VLAD

În luna iunie 1989, cu prilejul Centenarului morţii lui Mihai Eminescu, la Paris, în scuarul din Rue des Écoles, situat vis-à-vis de Collège de France, în apropierea Bisericii Ortodoxe Române „Arhanghelii Mihail şi Gavril", a fost inaugurată Statuia reprezentându-l pe Poet, monument confecţionat din bronz (2,5 m înălţime), realizat de sculptorul român Ion Vlad (24 mai 1920, Feteşti, jud. Ialomiţa – 28 ianuarie 1992, Paris), membru de onoare al Academiei Române şi al Ligii Culturale România-Franţa.

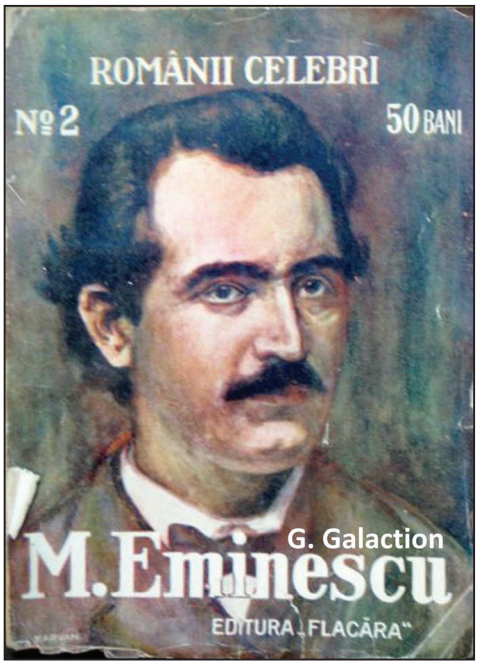
Poetul este încadrat între doi copaci sub formă de liră, având sub braţul stâng câteva cărţi. În varianta finală turnată în bronz, pe una dintre ele poate fi citită prima strofă din *ODĂ* (*în metru antic*) în transpunere franceză, respectiv: „Nu credeam să-nvăţ a muri vrodată;/ Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi,/Ochii mei nălţam visători la steaua/Singurătăţii" (*Je ne pensais pas,/ Apprendre à mourir;/ Jeune à tout jamais,/ Drapé dans ma cape,/ Mon regard rêveur/ Montait vers l'étoile/ Des solitudes.*)

Reproducem modulul Statuii executat în ghips, fotografiat în curtea Atelierului sculptorului de la Nisa, oraşul de pe coasta Mării Mediterane, din sud-estul Franţei, unde a locuit şi creat Ion Vlad, în primii ani ai emigraţiei (1965, Feteşti, jud. Ialomiţa1975), devenit ulterior profesor suplinitor de sculptură şi desen la Universitatea Sorbona, după ce i s-a acordat cetăţenia franceză (1972).

Fotografia i-a fost oferită de Ion Vlad lui Ion Larian Postolache (18 nov. 1916, Adjud, jud. Vrancea – 7 dec. 1997, Bucureşti), poet (volum de debut, 1937), reporter de război (1942–1945) şi traducător, în colaborare cu Viorica Vizanti, Charlotte Filitti şi Ion Acsan (imnuri vedice, lirică sanscrită, poezie egipteană), decorat de Universitatea Punjab din Lahore (Pakistan) cu ordinul Iqbal.

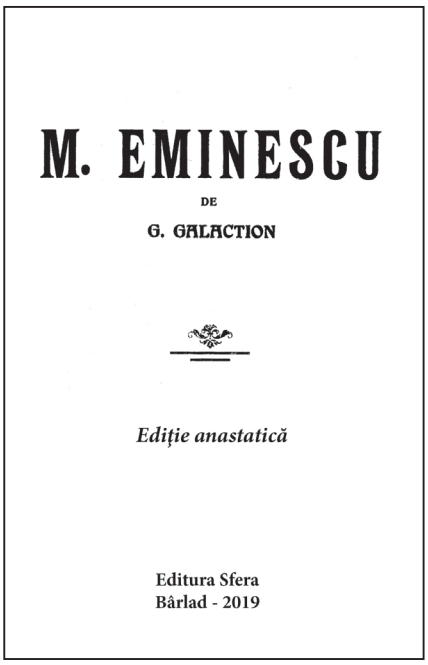

SEMNAL EDITORIAL
15 iunie 2019

Anul acesta, în iunie, se împlinesc 130 de ani de când Mihai Eminescu s-a desprins de existenţa sa pământeană şi s-a refugiat în izvoare, în stele, în Luceafăr, în pământ, în memoria neamului românesc.

În semn de neuitare, Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană" aduce la lumină, în ediţie anastatică, volumul „M. Eminescu" de Gala Galaction din colecţia „Românii celebri" nr. 2, Bucureşti, Editura Institutului „Flacăra", strada Câmpineanu 40, 1914, la 25 de ani de la moartea Poetului.

Mândiţa Coloşenco

M. EMINESCU

DE

G. GALACTION

Ediţie anastatică

Editura Sfera
Bârlad - 2019

MIRCEA COLOŞENCO

SONETELE LUI MIHAI EMINESCU
(ADÂNCA MARE; AFARĂ-I TOAMNĂ)

Prima ediţie dedicată sonetelor eminesciene, formând un corpus unitar, însă parţial şi în transpunere franceză, este datorată preotului catolic Louis Barral. *Sonnets*. Bucureşti. Imprimeria „Socec", 1933, 15 p. cu ilustraţii, cuprinzând doar nouă dintre cele peste treizeci câte se cunosc astăzi: *Déjà combien de jours/*Sunt ani la mijloc*, C'est l'automne dehors/*Afară-i toamnă, *Lève-toi dans mon ciel/*Răsai asupra mea, *Venise/*Veneţia, *Qu'importe/*Oricâte stele, *Les ans s'en sont allés.../*Trecut-au anii, *Sur mon secret amour/*Iubind în taină, *Dès que se tait la voix/*Când însuşi glasul, *Sur un albumI*Pe un album, *Je suis sur ton balcon/*Stau în ceardacul tău. Ecourile au fost favorabile: Victor Cordoş a constatat transpunerea fluidă, traducătorul fiind un bun cunoscător al poetului (*Patria*. Cluj, XVI, 11, 14 ian. 1934, pp. 1-2); M. Gh. Constantinescu a apreciat faptul că au fost păstrate spiritul şi frumuseţea versului originar (*Universul*. Bucureşti, LI, 55, 26 februarie 1934, p. 4); Mia Frollo a considerat chiar admirabilă transpunerea (*Vremea*. Bucureşti, VI, 333, 15 aprilie 1934, p.4).

Vădit încurajat, pater Louis Barral (venit în România în cadrul „Misiunii culturale franceze" de după 1920, stabilit ca profesor la Seminarul din Beiuş, semnând şi cu pseudonimul L. Codreanu) a editat în acelaşi an, în Franţa, o antologie din versurile poetului preferat: *Poèmes choisis*. Traduction par L. Barral. Paris, Librairie Lecoffre, J. Gabalda et Cie, Éditeurs, 1934, 130 p.+ 1 f. portr. De data aceasta, părerile au fost împărţite. Au fost recenzenţi care i-au lăudat strădania (Sandu Tzigara-Samurcaş, George Strat, D. Faur, Ioan Vultur), în pofida unor scăderi, alţii (N. Iorga, Şerban Cioculescu, Victor Cordoş, M. Mihalcea) au considerat intenţia salutară, act cultural, încercare mai mult sau mai puţin reuşită, chiar slabă, cu denaturări ale originalului. Ulterior, inimosul traducător şi-a abandonat preocupările de intermediar cultural româno-francez, dar i-a rămas iniţiativa.

De abia după aproape şase decenii, a apărut, în limba română, întâia antologie de sonete ale poetului naţional, datorată lui Petru Creţia: *Sonete*. Ediţie critică. Cu 32 de reproduceri după manuscrise. Editura Porto-Franco, Galaţi. Muzeul Literaturii Române Bucureşti, 1991, 95 p., cuprinzând treizeci şi unu de sonete: *Iambul, Azi oceanu-ntărâtat, Adânca mare, De ce mă-ndrept ş-acum, Gândind la tine, Pe gânduri ziua, Coborârea apelor, Maria Tudor, Nenorocit noroc de-a fi iubit, Vorbeşte-ncet, Sătul de lucru, Iubind în taină, Părea c-aşteaptă, Uşoare sunt vieţile multora, Oricare cap îngust, Oricâte stele, Afară-i toamnă, Sunt ani la mijloc, Când însuşi glasul, Trecut-au anii, Răsai asupra mea, Stau în cerdacul tău, Sonet satiric, Ai noştri tineri, Democraţia, Moruzi Bey fiind în bune toane, Mă-ntreb de sine-mi unde este slava, Le baron de Trois Étoiles, Petri-Notae, Sauve qui peut,* împărţite în două cicluri (lirice, satirice) şi, în deschidere, cu sonetul *Iambul*, criteriu abandonat la a doua ediţie din 1997, înlocuit cu cel cronologic, menţionat în subsolul prefeţei de la ediţia iniţială (pp. 5-6).

Un alt volum cu sonete, dar mai complex în alcătuirea lui, fiind bilingv româno-francez, conţinând şi alte poezii care nu sunt de formă fixă, este datorat lui Emanoil Marcu: *Elegii şi sonete/Élégies et sonnets*, Editura „Junimea"/Édition „Junimea", Iaşi, 1994, 85 p. Sonetele sunt în număr de douăzeci şi trei. Alcătuitorul şi traducătorul ediţiei nu precizează din ce sursă a preluat textul românesc, în schimb mulţumeşte unui număr de patru prieteni francezi care l-au sprijinit „la această încercare de dialog între două limbi, culturi şi sensibilităţi poetice". Dintre sonetele aflate la ediţia lui Petre Creţia, al cărei sumar l-am reprodus, Emanoil Marcu a eludat sonetele: *Vorbeşte-ncet, Democraţia, Sătul de lucru, Moruzi Bey fiind în toane bune, Mă-ntreb în sine-mi unde este slava, Le baron de Trois Étoiles, Petri-Notae* şi *Nenorocit de-a fi iubit.*

Cel de-al treilea volum de sonete apărut în aceeaşi perioadă se datoreşte lui Ion V. Boieriu. *Sonete*. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de alcătuitor. Editura Dacia. Cluj-Napoca, 1995, 124 p., apărut la trei ani de la decesul alcătuitorului. Organizarea interioară a volumului este după alt tipic: I. Antume; II. Postume; III. Addenda-Antume, Addenda-Postume, pentru variante. Ediţia structurează prin coroborare ediţiile datorate lui Perpessicius şi D. Murăraşu, reproducând mecanic, fără nicio raportare făcută personal, la textele olografe ale poetului.

Cât priveşte ediţia a doua, în două volume/plachete, a lui Petru Creţia, acesteia îi lipseşte prefaţa, iar în ceea ce ar fi conţinutul ei, este respectat întocmai cel din ediţia iniţială, cu singura deosebire că i-a fost aplicat criteriul cronologic în ordonarea/dispunerea sonetelor în pagini.

Nu ne-am propus în excursul nostru vreo comparaţie între ediţii, ci acestea în parte fiecare faţă de textul ograf eminescian sau faţă de textul tipărit antum al cărui original este pierdut.

Niciunul dintre aceşti editori/alcătuitori/îngrijitori/traducători nu s-a preocupat de a respecta identitatea/autenticitatea/textul originar al Poetului. S-au bazat pe antecesori, de unde constatarea alarmantă a prezenţei de inadvertenţe/transcrieri defectuoase/interpretări diferite de lectură/omisiuni!

În glosele ce le-am alcătuit fiecărui sonet în parte, vom urmări corijarea acestora în raport de unicul martor indubitabil: textul ograf al Poetului.

Același lucru l-a dorit Constantin Noica atunci când a solicitat fotocopierea manuscriselor eminesciene. Căci, de cele mai multe ori, din diferite motivații explicite sau nu, editori diferiți au croșetat/emendat fără nici un scrupul textul eminescian, eludându-i autenticitatea, chiar de cine nici nu te aștepți: „Școala Petru Creția face din poezia lui Eminescu un fel de text de consum, al ei propriu, iar din autor un cobai sub lupă. Și acest lucru – sub acoperirea aplauzelor de obște." (N. Georgescu. *Eminescu și editorii săi*. Volumul II. Editura Floare albastră. București, 2000, p. 234). De un real folos, în orientarea noastră în hățișul/păinjenișul de informații biobibliografice eminesciene, în afara căutărilor proprii, ne-au fost lucrările de ținută academică: Biblioteca Academiei Române. *Bibliografia Mihai Eminescu.* (1866–1970). Volumul I. *Opera.* Editura Academiei Române, București, 1975; Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu". *Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice (1859–1918)*. Volumele I-III, Editura Academiei Române, București, 1980, 1982, 1985; *(1919–1944)*, Volumul I, Editura Saeculum I. O., București, 1997; Biblioteca Academiei Române. M. Eminescu. *Opere*. XVII. *Bibliografie. Viața-Opera. Referințe.* Partea I (1866–1938). Editura Academiei Române, București, 1999, 1236 p.

De curând, a fost lansată la Muzeul Literaturii Române din București, o carte datorată D-nei Florica Gh. Ceapoiu și D-lui Florian Chelu Madeva, titrată *Din laboratorul lui Mihai Eminescu. SONETUL. Lucrare tehnică și estetică.* Editura Muzeului Literaturii Române, București, 2018, 514 p., din care face parte întreaga zestre poetică eminesciană dedicată sonetului, însoțită de explicații la obiect.

Ne rezervăm prezentarea cărții într-un alt excurs critic.

GHEORGHE ENĂCHESCU

REMEMBER. STELELE LUCEAFĂRULUI

Comemorării a 130 de ani de la trecerea la stele a LUCEAFĂRULUI poeziei românești, MIHAI EMINESCU, îi dedică Serghei Coloșenco placheta „Mihai Eminescu" – 28.

Placheta, lansată chiar în ziua de 15 iunie a acestui an, la Centrul „Eminescu" și la CARP „Elena Cuza", este tipărită la Editura „Sfera" din Bârlad, are 20 de pagini și conține un număr de 11 careuri și 26 de jocuri enigmistice. Careurile în totalitate și jocurile enigmistice aproape în totalitate tratează rebusistic acele creații eminesciene în care autorul abordează motivul astral. Steaua îl ridică pe poet în înălțimile greu de ajuns ale universului liric și îi netezește drumul spre profunzimi greu de atins de către noi, muritorii de rând. Totodată, folosindu-se de acest motiv, Eminescu ne conduce, cu grație divină, în esența extazului poetic.

Nu-i de mirare că autorul plachetei la care fac referință s-a oprit, în a ne oferi spre o lectură rebusistă, tocmai la acele poezii în care Mihai Eminescu ne transmite idei și sentimente înălțătoare folosindu-se de acest motiv astral – stelele. În felul acesta, stelele cerului devin stelele poetului și apoi stelele noastre care ne călăuzesc în cunoașterea și simțirea creației eminesciene, Serghei Coloșenco calculându-le, cu mijloace rebusiste, traiectoria spre sufletul nostru.

Folosind o tehnică cu care deja ne-a obișnuit prin lucrările sale anterioare, Serghei Coloșenco ne îndeamnă, într-un mod ludic, să recitim perle ale creației lui Mihai Eminescu. Astfel, autorul alătură un careu de cuvinte încrucișate unei poezii, careu în care sunt ascunse cuvinte decupate din versurile poeziei respective. Rezolvând careul, găsim cuvintele pe care le așezăm la locurile lor, conform indicațiilor pe care ni le dă autorul în ceea ce privește locul în care se află „cuibul" lor, după care ne putem delecta cu întreaga frumusețe a poeziei.

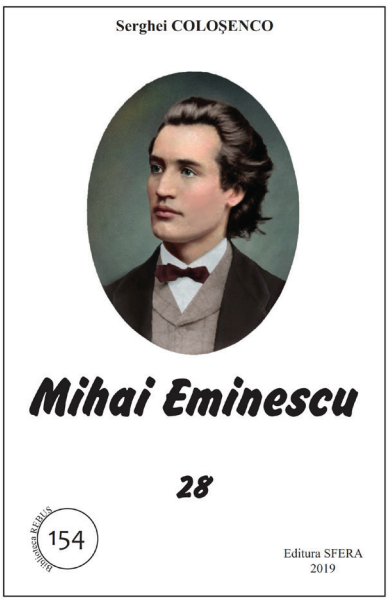
Din punct de vedere tehnic, se remarcă densitatea cuvintelor „răpite" poeziei și așezate în careu, aproape la toate careurile fiecărui rând corespunzându-i un cuvânt din poezie. De asemenea, se observă modul simetric în care au fost „decupate" aceste cuvinte din ansamblul poeziei.

Așa cum am precizat, placheta mai cuprinde și jocuri enigmistice care au ca soluții, atât poezii din acest areal stelar al creației eminesciene, cât și alte referiri la poezia eminesciană, jocuri rebusiste familiare unui amator de rebus.

E necesar de făcut precizarea că poemului „Luceafărul", marea capodoperă a geniului poeziei românești, Serghei Coloșenco i-a dedicat un volum (92 p.) apărut la începutul acestui an.

La ceas aniversar, placheta lui Serghei Coloșenco se constituie într-o frumoasă floare depusă în amintirea POETULUI, dar și într-un îndemn convingător adresat celor ce iubesc poezia și rebusul pentru întoarcerea, din când în când, cu evlavie, înspre creația eminesciană.

GHIȚĂ CRISTIAN

PĂRINTELE TOMA CHIRICUȚĂ A REVENIT ACASĂ

„Zilele Culturii Bârlădene” – Mai 2019 – au înscris în program și restituirea unuia dintre ctitorii „Academiei Bârlădene”, părintele Toma Chiricuță. Sâmbătă, 11 mai, într-un cadru festiv onorat de prezența membrilor activi, a primarului Dumitru Boroș, a clerului local și a Episcopiei Hușilor, prin consilierul cultural preot Cosmin Gubernat, a fost lansat volumul *Preotul Toma Chiricuță și Așezământul Sfântul Ciprian* – autor Nicolae Dascălu, preot de mir la biserica Zlătari din București, consilier patriarhal și director al publicațiilor *Lumina.*

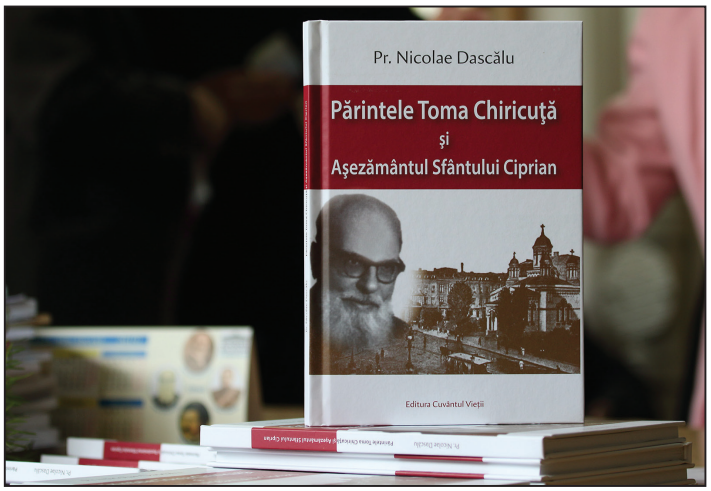
Acum 104 ani, într-un moment de entuziasm și elan tineresc, institutorul și poetul George Tutoveanu (20 noiembrie 1872–18 august 1957), maiorul și etnologul Tudor Pamfile (11 iunie 1883 – 21 octombrie 1923) și preotul Toma Chiricuță (6 iunie 1887 – 17 noiembrie 1971) au pus bazele Societății literare Academia Bârlădeană*, unde să putem comunica ideile și să ne amestecăm expansiunea sufletească,* după cum mărturisea, într-un interviu, George Tutoveanu. Președinte de onoare era scriitorul Alexandru Vlahuță, iar George Tutoveanu, președinte în exercițiu; astăzi președinte de onoare este scriitorul C.D. Zeletin, iar președinte executiv prof. dr. Elena Monu.

Poetul George Tutoveanu s-a identificat cu Bârladul – un fel de Weimar, cum zicea George Călinescu – și cu efervescența lui spirituală, captând și concentrând în jurul său și elita culturală a împrejurimilor. Societatea a dominat perioada interbelică și a viețuit sporadic până în 1989, pentru ca să renască într-o nouă formă, contemporană. Pe lângă șezătorile propriu-zise, s-au editat reviste, s-au publicat cărți, s-au inițiat activități culturale, expoziții, conferințe, concerte de muzică clasică.

Cartea preotului Nicolae Dascălu reconstituie, pe bază de documente, interviuri și cercetări de arhivă, drumul parcurs de preotul Toma Chiricuță într-o viață de slujire necondiționată a oamenilor și a Divinității. Născut la 6 iunie 1887, în satul Odaia Bursucani din apropierea Bârladului, urmează cursurile școlii primare în localitatea natală și la Bârlad, apoi seminarul la Roman și la „Veniamin Costachi” din Iași. Se înscrie la Facultatea de Teologie și, concomitent, la Facultatea de Filozofie, audiind și cursuri de literatură și pedagogie la Universitatea din București. Dublu licențiat, în 1910 i se acordă o bursă pentru studii doctorale în Germania, la Leipzig. În același an publică lucrarea apologetică *Religia omului de știință*, cu o prefață de Nicolae Paulescu. În 1913 se căsătorește cu Virginia Tașcă, originară din Bălăbănești-Galați, și la 1 ianuarie 1914 este hirotonit preot la Biserica „Sf. Mina” din Bârlad. Continuă studiile doctorale, dar din cauza războiului, e obligat să le întrerupă și devine paroh al Bisericii „Sf. Spiridon” din același oraș, timp în care se vor pune bazele Academiei Bârlădene. Între 1916–1918 este mobilizat ca preot confesor al Regimentului 52 infanterie Bârlad. Începând cu 1 septembrie 1918, este numit la Botoșani profesor de pedagogie la Școala Normală de învățători „Mihai Eminescu”, profesor de religie și germană la Liceul „A.T. Laurian” și Liceul de fete „Carmen Sylva”, precum și paroh la Biserica Uspenia, unde fusese botezat Mihai Eminescu. Avea patru copii.

De la 1 septembrie 1925, datorită competențelor profesionale, este transferat la București ca preot paroh al Bisericii Zlătari, pe care a slujit-o timp de 36 de ani, și profesor de religie la Liceul de fete „Domnița Ileana” din Calea Rahovei și la Liceul „Gheorghe Lazăr”, până în 1940. Pune bazele Asociației misionare „Frăția Sfântului Ciprian”, ale cărui moaște le deține biserica și intenționa întemeierea unui așezământ social pentru bătrâni și copiii orfani, achiziționând teren la Otopeni, dar din cauza izbucnirii celui de-al II-lea Război Mondial, nu îl va mai realiza. Pe lângă activitatea pastorală, va ține conferințe la radio – inaugurat la 1 noiembrie 1928 – și în provincie, va edita revistele „Ortodoxia” și „Fântâna darurilor”, dar și predicile ținute în biserică adunate în volumele: „*Chemări de sus*” – 21 de predici și „*Cunoști Calea? Chemări de suflet*” – 23 de predici.

Propovăduirea învățăturilor creștine și atitudinea față de noul regim atrag suspiciunea organelor de securitate. Acuzat, nefondat, de apartenență la mișcările extremiste de dreapta din perioada interbelică, în toamna anului 1961 este arestat și deținut până în primăvara anului 1962, interzicându-i-se să mai slujească la Biserica Zlătari. Va mai activa, totuși, la alte biserici din București: Tatu, Apostol și Ferentari, până în 1971, când a decedat.

Apostolatul preotului Toma Chiricuță s-a manifestat și pe linie familială, el transmițând urmașilor nu numai credința ortodoxă, dar și seriozitatea profesională și conștiința datoriei împlinite. Fiul său, profesor doctor Ion Chiricuță (1918–1988), medic oncolog, a activat la București și la Cluj, unde a pus bazele Institutului Oncologic ce îi poartă numele, iar Muzeului „Vasile Pârvan” din Bârlad îi va dona, în 1982, întreaga sa colecție de artă comparată. Pasiunea pentru medicină și artă s-a transmis și urmașului său, profesorul doctor Ion Christian Chiricuță, personalitate europeană în domeniul radioterapiei, ce activează astăzi la Centrul „Amethyst” din Otopeni. Merită citit interviul pe care acesta l-a acordat părintelui Nicolae Dascălu, publicat în cartea dedicată preotului Toma Chiricuță. Ceilalți copii ai preotului: Anadina Chiricuță-Lungu, care a moștenit de la tatăl său talentul literar, scriind poezie și proză; Florica Chiricuță, căsătorită Micșunescu, în 1947 a emigrat în Franța, dar a mai revenit în țară de câteva ori; Iulia Chiricuță-Șenchea a profesat medicina până în 2004, când a decedat.

Cartea preotului Nicolae Dascălu, apărută în 2018 la

Editura *Cuvântul vieții* a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, este structurată în 5 capitole :

1. Părintele Toma Chiricuță: profil biografic și pastoral-spiritual; 2. Texte alese din scrierile Părintelui Toma Chiricuță; 3. Pe firul amintirilor; 4. Bibliografie selectivă; 5. Fotograme vechi și noi.

Este reprodusă lucrarea *Religia omului de știință (Răspuns dat liber-cugetătorilor)* din 1935, o analiză exhaustivă și filozofică a evoluției relației dintre religie și știință, în care Toma Chiricuță ajunge la concluzia că: *Știința și religia sunt singurele mijloace prin care spiritul omenesc își poate da răspuns satisfăcător marii probleme a vieții care l-a preocupat și-l va preocupa în toate momentele cât va fi* «om» *pe cuprinsul planetei noastre.* O carte de mare actualitate.

Încheiem cu îndemnul adresat de George Tutoveanu lui C. D. Zeletin: *Și nu uita că noi suntem Academia Bârlădeană!*

DORINA STOICA

PĂRINTELE TOMA CHIRICUȚĂ, DIN NOU LA BÂRLAD

Ziua de 11 mai 2019 a fost pentru bârlădeni un prilej fericit de a se întâlni cu părintele consilier patriarhal Nicolae Dascălu, care, prin intermediul cărții sale, „Părintele Toma Chiricuță și Așezământul Sfântului Ciprian", publicată la Editura „Cuvântul Vieții" din București, în 2018, „l-a readus acasă" pe renumitul slujitor și iscusit predicator al Bisericii Zlătari din secolul XX, preotul mărturisitor Toma Chiricuță, „un om al rugăciunii și al credinței ortodoxe trăite cu inima, un slujitor al Bisericii implicat în societate prin discurs în dialogul dintre religie, filosofie și știință", cărturar și misionar creștin prin cuvinte și fapte, născut la 6 iunie 1887, în localitatea Odaia Bursucani, comuna Griviţa de lângă Bârlad.

O lansare a acestei cărți la Academia Bârlădeană a fost un gest firesc și necesar deoarece părintele născut în ținutul Tutovei a activat ca preot în Bârlad, la Biserica „Sfântul Mina", pentru scurt timp, apoi a fost preot, profesor de religie și jurnalist misionar la Biserica „Sfântul Spiridon", după care la Botoșani și București, la Biserica Zlătari, unde slujește părintele Nicolae Dascălu în prezent.

Activitatea s-a desfășurat în prezența autorului, a pr. Cosmin Gubernat, consilier cultural la Episcopia Hușilor, și a părintelui protopop de Bârlad, Vasile Lăiu, a unor preoți și persoane implicate în activitatea cultural-artistică a orașului. La lansare a fost prezent și primarul localității, Dumitru Boroș, întrucât acest eveniment a fost inclus în programul „Zilele Culturale ale Bârladului".

În cuvântul său, părintele Cosmin Gubernat a transmis mesajul Preasfințitului Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor, și a subliniat faptul că, alături de părintele Toma Chiricuță, în această eparhie demne de amintit și de neuitat sunt nume precum cele ale preoților Grigore Leu și Iacob Antonovici.

Preotul Nicolae Dascălu cuvântând despre cartea dedicată lui Toma Chiricuță.

Părintele protopop, Vasile Lăiu, a vorbit despre perioada în care Toma Chiricuță a fost preot la Biserica „Sfântul Spiridon", unde a slujit. Consideră deosebit de importantă această carte deoarece aduce elemente noi și mai puțin cunoscute despre un preot iubitor de cultură, predicator de excepție care onorează prin toată activitatea sa misionară și culturală orașul Bârlad, un oraș nu prea mare, dar cu o viață culturală remarcabilă.

Printre multele informații referitoare la carte și la începuturile colaborării cu părintele Nicolae Dascălu, acum circa doi ani, Președinta Academiei Bârlădene, Elena Monu, a adus la cunoștința publicului prezent, dar și a oaspeților, faptul că se preconizează amplasarea, în zona Bisericii „Sfântul Spiridon", unde a funcționat în acea vreme Protopopiatul, a unui bust al acestui vrednic de pomenire slujitor al Altarului.

Cu interes și cu multă atenție a fost ascultat autorul cărții lansate, părintele Nicolae Dascălu, care, în cuvântul său, ne-a dezvăluit o mică parte din conținutul cărții. Urmare a implicării sale și în viața culturală a urbei, Pr. Toma Chiricuță, la 1 mai 1915, alături de poetul George Tutoveanu și folcloristul Tudor Pamfile, pun bazele unei societăți literare ce va dăinui (până în prezent) și care va contribui la promovarea culturii locale, dar și naționale, Academia Bârlădeană, ce a țesut legături între scriitori precum Vasile Voiculescu, Alexandru Vlahuță, Vasile Pârvan, Nichifor Crainic și mulți alții. La Bârlad, la Botoșani ori la Biserica „Sfântul Ciprian" din București, profesor de religie, publicist, predicator de excepție în biserică, dar și la radio, cu o voce inconfundabilă, „părintele Toma Chiricuță a înmulțit talanții cu care l-a înzestrat Dumnezeu".

Părintele Nicolae Dascălu aduce mulțumiri conducerii actuale a Academiei Bârlădene, profesor dr. Elena Monu și prof. Elena Popoiu (vicepreședinte), pentru disponibilitatea de a contribui cu informații referitoare la preotul Toma Chiricuță, dar și pentru organizarea acestei lansări în locurile natale.

Întâlnirea cu părintele Nicolae Dascălu și cu cartea sa, prin care s-au înnodat fire între Bârlad și București, între „Ziarul Lumina" și centenara Societate Culturală „Academia Bârlădeană", s-a încheiat cu acordarea de autografe tuturor participanților care au achiziționat cartea și discuții libere, amicale, între invitatul de onoare și cei prezenți.

ELENA POPOIU

NĂSCUTĂ ODATĂ CU ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ: ANADINA CHIRICUȚĂ LUNGU (1915 – 2013)

Tablouri de familie: Anadina Chiricuță, la 19 ani, pictură de Ștefan Calopăreanu, și portretul realizat în 1977 de Rita Chiricuță. Imagini puse la dispoziție de fiul scriitoarei, dl. ing. Cornel Lungu.

S-a născut pe 9 septembrie la Bârlad, la câteva luni după înființarea, pe 1 mai 1915, a Academiei Bârlădene, prin fervoarea și viziunea celor trei personalități intelectuale – poetul George Tutoveanu, preotul Toma Chiricuță, etnologul Tudor Pamfile. Fiica Preotului Toma Chiricuță și a Virginiei Tașcă, Didina Ana, care va adopta pseudonimul literar Anadina Lungu, a urmat școala primară la Botoșani, apoi, după ce părintele său a preluat parohia Zlătari, a continuat studiile în București, la Liceul „Domnița Ileana", la Facultatea de Litere și Filozofie (1945) și la Seminarul Pedagogic Universitar (1944–1946). A fost profesor de română și franceză, dar cu intermitențe – pentru că refuzul ei de a se înscrie în partid și catalogarea tatălui ca „propagandist spiritualist" au făcut să fie socotită un „pericol ideologic" și, ca urmare, să fie mereu concediată. Avea, de aceea, doar 14 ani activi când a ieșit la pensie, în 1974; și, din aceleași motive, nu a avut nicio carte publicată înainte de 1990.

Și-a dorit mult, ca o mult întârziată reparație, să fie admisă în Uniunea Scriitorilor. În anul 2000, când împlinea 85 de ani, a făcut apel, pentru o necesară recomandare, la dl C.D.Zeletin, care i-a răspuns cu deplină solicitudine. Scriitoarea avea să-i mulțumească în termeni emoționanți pentru susținerea acordată:

„...Atâta m-a hăituit viața, încât – pare incredibil – abia la „non tinerețe" (dulce și blând eufemism!) visez ca măcar acum să intru în drepturi. (...) Nu mai am mult până să intru în marea și înfricoșătoarea taină! Curând voi bate la porțile misterului. Până atunci sper să mai pot face ceva constructiv pentru țara asta rău năpăstuită! Încă o dată vă mulțumesc și vă transmit un călduros salut ca unui fiu al Bârladului..."

Din nefericire, nu s-a întâmplat așa... Timpul a fost, ca totdeauna, nerăbdător, iar rotițele birocratice ale Uniunii au fost, ca de atâtea ori, gripate...

La puțin timp după inițierea demersului, dl C.D. Zeletin a primit vizita fiului scriitoarei, dl. inginer Cornel Lungu, care i-a încredințat importante elemente de arhivă privind-o pe fiica protului Toma Chiricuță. Îi mulțumim dlui C.D.Zeletin pentru că a dirijat prețioasele documente spre locul lor ideal: biblioteca Academiei Bârlădene. Între acestea, imagini de familie și trei dintre volumele scriitoarei, purtând autografe pentru C.D.Zeletin, datate 12 iunie 2000. Pe prima pagină, după cea de gardă, a volumului de poezii „Mă toarce timpul!", citim mișcătoare cuvinte îndreptate de autoare către neuitații săi părinți, Toma și Virginia Chiricuță: *Un gând pios sfinților mei părinți care mi-au purtat pașii pe cărările adevărului, binelui și frumosului!*

Scriitoarea a trecut la cele veșnice pe 9 decembrie 2013: dacă ar mai fi trăit doi ani, ar fi devenit centenară.

Facem mențiunea că Anadina Lungu și fiul său, Cornel Lungu, au venit la Bârlad și au luat parte, în iulie 1990, la reuniunea de sărbătorire a 75 de ani de la înființarea Academiei Bârlădene.

Peste ani, în 2018, la Biserica Zlătari din București, prof. univ. dr. Ion Christian Chiricuță și ing. Cornel Lungu, nepoții preotului Toma Chiricuță, au fost prezenți la festivitatea de lansare a cărții pe care Pr. Nicolae Dascălu, directorul publicațiilor „Lumina", consilier patriarhal, parohul de azi al Bisericii, a scris-o ca omagiu adus marelui duhovnic cărturar, la 130 de ani de la naștere.

Vă prezentăm textul RECOMANDĂRII, din 5 iulie 2000, prin care domnul C.D. Zeletin susținea candidatura pentru primirea în Uniunea Scriitorilor a nonagenarei autoare.

Revenirea la ceea ce a fost România de totdeauna, după amorțirea indusă de toxinele ultimelor decenii, se va face și prin restabilirea prestigiului dinastiilor cărturărești care au fortificat civilizația românească.

Una dintre acestea este cea căreia îi aparține Doamna ANADINA LUNGU, născută CHIRICUȚĂ. Familia domniei sale a dat culturii noastre figuri de mare însemnătate, ca: preotul publicist Toma Chiricuță, tatăl scriitoarei, economistul Gheorghe Tașcă, marele fizician Ștefan Procopiu, profesorul și oncologul Ion Chiricuță, fratele scriitoarei, academicianul politehnist Al. Balaban, anatomopatologul C. Tașcă etc., cei mai mulți dintre ei profesori universitari și membri ai Academiei Române. Ca și doctorii N. Paulescu și Ștefan Odobleja, ale căror descoperiri au premers celor similare ale lui Fr. G. Banting, și, respectiv, Norbert Wiener, pentru care aceștia au primit Premiul Nobel; Ștefan Procopiu este descoperitorul magnetonului, redescoperit de Niels Bohr, laureat Nobel și el, entitate numită azi „magnetonul Bohr-Procopiu"...

Itinerarul creator al Doamnei ANADINA LUNGU a cunoscut asprul făgaș al antecesorilor săi. Poetă și prozatoare de puternice resurse, de o vitalitate intelectuală comparabilă cu a ilustrului său părinte, a debutat târziu, întrucât a refuzat la modul absolut să facă vreo concesie exigențelor comunismului. Domnia sa și-a îndreptat atenția cu precădere spre literatura destinată copiilor, scriind o proză care își propune, indiscutabil, desfătarea artistică a micilor cititori, dar și elementele unui program de întărire a sănătății morale și a dragostei de țară, program prețios astăzi când, victime ale derutei valorice, copiii sunt ademeniți de scrânciobele laxității etice și ale indiferenței față de țară, de neam și credință.

ANADINA LUNGU este autoarea următoarelor volume: „Mă toarce timpul"*!, poezii, Editura Sagittarius, 1998;* „Povestea raiului"*, proză, 1995*; „Pustnicul lacului"*, proză, Editura Caritas, 1996;* „Primele făpturi"*, proză, 1999;* „Avraam și Iacob"*, proză, 1999;* „Iosif și frații săi"*, proză, 1999.*

Bine scrise, bine structurate, clare și cu nobil mesaj, vibrând de viață sufletească, volumele sale de proză sunt întâi de toate folositoare copiilor, tineretului și tuturor celor care vor să-și completeze ori să-și refacă, potrivit adevărului, viziunea spirituală mai mult sau mai puțin deficitară ori eronată... În privința liricii, concentrată în volumul antologic „Mă toarce timpul!"*, aceasta arată, de la o poezie la alta, că poeta are ceva de spus, ceva esențial. Totdeauna o idee forte îi ordonează dicteul, în mod neabătut stenic, dar melancolizat ușor de reveria privitoare la destinul omenesc, misterul existenței, revelația divină, semnele transcendentalului, fascinația trecutului, chemările amintirii, instinctul datoriei. Confesiunea e directă, o franchețe i-aș spune bărbătească tonifică această poezie care apelează la autoritatea ritmului și rimei, la surpriza neologismului, la virtuțile vechii limbi românești, la armonia fundamentată pe rigoarea prozodică, dar întâi de toate la nu-știu-ce suflu eroic.*

Încrezător în vocația sa scriitoricească, în puterea de muncă, în dăruirea în chip exclusiv – în sfârșit – scrisului și în timpul ce-i va îngădui, cu siguranță, noi lucrări literare, o recomand călduros pe Doamna ANADINA LUNGU, născută CHIRICUȚĂ, în vederea primirii ca membră în Uniunea Scriitorilor.

C. D. Zeletin,
membru al Uniunii Scriitorilor din 1967, Președintele Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România,
Președintele de onoare al Academiei Bârlădene.

ANADINA LUNGU

Mă toarce timpul

Și timpul toarce, plictisit ca o bunică,
Sfâr! Sfâr! Încet, nepăsător, ca o pisică
Ce doarme ciolănoasă pe cuptor!
Timpul n-a curs pe lângă mine lin,
În foșnet de mătase și gâlgâit de vin!
Să mă fi tors subțire, în fir de ibrișim,
Să fi cusut altiță și chilim!
M-a tors
Cu nodul gros,
M-a-ntors pe față și pe dos,
M-a jupuit
Și m-a zburlit
Și în loc de mătasă,
M-a prefăcut în sfoară groasă
Să leg opincile,
Greu să leg nodurile,
Să bat glodurile
Și toate drumurile grele
Pe râpi și pe poteci abrupte și rele!
Cât mi-o mai sfârâi timpul între degetele lui?
Când oi zbughi-o din el?
Când n-oi mai fi odgon de tras butucii la deal?
Când din cânepa groasă, de tors,
Trasă
Și răstoarsă,
Durută până la os,
Oi deveni fir subțire de borangic
Și-oi trece ușor, lunară
Din colnic în colnic?!

Iulie 1988

Și când mă plec spre mine...

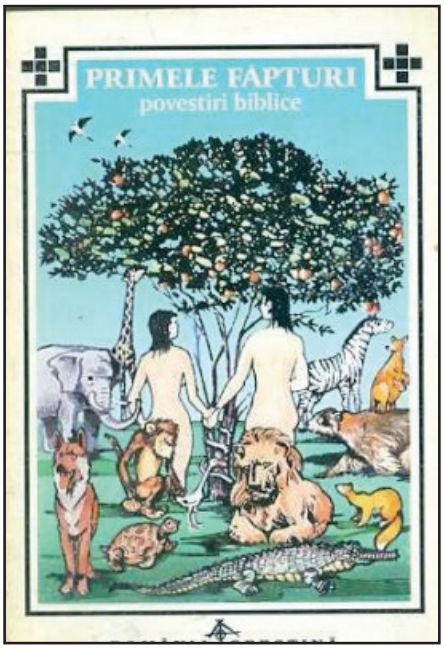
Când moșii
Și strămoșii
Treceau cumințI
În lutul galben ars de soare,

Nins de lună și frământat de ploi,
Gătiți solemn de sărbătoare,
Scăpați de-a pururi de nevoi,
Se așezau pe rând,
În cei ce trebuiau să vină,
Ca filele-ntr-o carte de lumină!
La nunți își chiuiau tot dorul,
Spărgeau în țăndări viitorul
Și-ușor, ca boarea dimineții,
Veneau senini pe apa vieții
Fără-nceput și fără de sfârșit,
Țâșnită și întoarsă-n infinit…
Și-au pus efigia și au turnat în mine
Și ce-a fost bun și turbure destine!

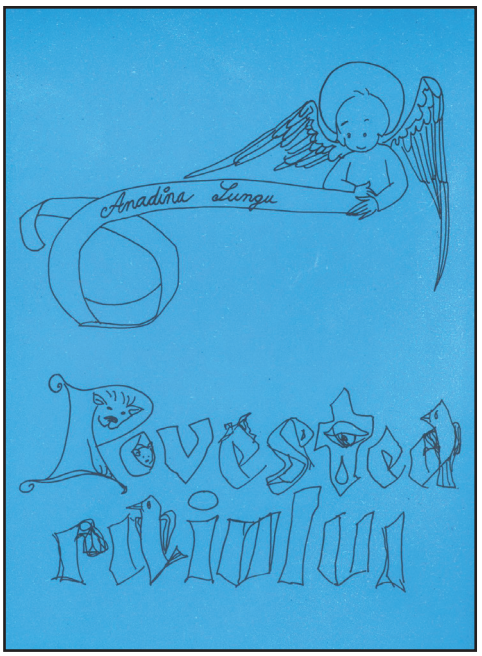
Sunt un copac stufos cu fruntea-n soare,
Cu mii povești în frunze foșnitoare
Și-n înserările târzii
Sub șalurile nopții fumurii,
Boncăluit de zimbri și fugi de cerbi lunateci
I-aud gonind prin sânge, iuți, ageri, furtunateci,
Și port și-acuma încă, în fund secret de gând,
Lumina primei oale de pământ
Lung frământat în soare, în ploaie și în vânt.
Cum mi-am închis într-însa și lacrimă și cânt.
Iar când am pus pe vase, în străluciri de smalț,
Tot verdele poienii, cocoși muiați în glanț,
Și-am presărat pe scoarțe tot floare și cocori,
Am dănțuit tot satul din seară până-n zori!
Veneam pe apa vieții, curgeam mereu, mereu,
Părând mereu o alta, dar totdeauna eu,
Mereu îmbogățită,
De vreme împlinită…
Și când mă plec spre mine,
Și sângele mi-ascult,
Când fac să tacă-n juru-mi tot sarbădul tumult,
Aud, târziu în noapte, cât îmi șoptesc de dulce
A' frunzelor noiane plecate să se culce…

Cluj, iunie 1984

G. G. URSU

GRĂDINA BÂRLADULUI ȘI SCRIITORII NOȘTRI*

Grădina publică a Bârladului este una din mândriile oropsitului nostru oraș. Oază de răcoare și loc de refugiu, grădina bârlădeană nu are aproape nimic din aspectul artificial al parcurilor stilate; dincolo de aleile ei centrale, te înfunzi în adâncul unui adevărat colț de pădure. Nu e de mirare că a fost totdeauna prielnică visului literar și leagănul sufletesc al atâtor scriitori. Frunzarele ei au ocrotit și cărările ei au plimbat atâtea năzuinți nemuritoare.

Originea grădinii noastre publice e frumoasă ca o legendă. O știm din volumul al cincilea din „Documente Bârlădene", acea fundamentală operă de erudiție a Episcopului Iacov Antonovici. La 1834, scrie A.V. Ionescu, fost primar al Bârladului, Mihail Sturza, domnul Moldovei, venind de la Constantinopol, la masa domnească au asistat boierii cu soțiile lor, între care era și eruditul boier Iordache Iamandi, cu soția sa Marghiolița. Femeia aceasta era așa de frumoasă și de spirituală, a plăcut așa de mult lui Vodă, încât a dat ordin Ispravnicului de atunci ca să facă apel la toți proprietarii din Tutova să trimită cu cară de beilic pui de copaci din esența cea mai frumoasă; astfel sub conducerea grădinarului Schteiner de la Epureni, a fost sădită grădina pe 10 fălci de loc, în partea de nord a orașului Bârlad, în care locuia clasa boierească. Pentru o cucoană frumoasă s-a înfiripat una din cele mai frumoase grădini din țară.

Originea e romantică, după cum sub același semn a dăinuit grădina noastră mai departe.

Paul Bujor, profesorul ieșan care-a învățat la liceul „Codreanu", arată-n amintirile sale cum se grupase în cursul superior în jurul lui Vlahuță o samă de elevi mai răsăriți care aveau un început de societate literară. „Eram stăpâniți de nobila pasiune a cetitului dar și a lungilor primblări visătoare pe aleile grădinii publice. Teatrul și grădina publică, scrie Paul Bujor, erau cele două pasiuni ale absolventului Vlahuță.

Când era gata să termine liceul, Vlahuță a scris „Dormi în pace", poemă compusă într-o noapte de vară fără somn, fiind adânc mișcat de moartea unei prea frumoase fete din Bârlad. A compus poezia la Bujor acasă, toată noaptea, în Ulița Gării, la Maria Similache, iar ziua întreagă a desăvârșit-o în grădina publică de care erau îndrăgostiți, considerată ca grădina cea mai frumoasă din Moldova, mândrie a orașului și a tineretului bârlădean de-atunci și de totdeauna.

Iată cum una dintre cele mai semnificative poezii ale lui Vlahuță a fost perfectată în climatul mângâietor al grădinii bârlădene. Viața liceenilor din jurul lui Vlahuță, parfumată de „un romantism feciorelnic", cum scrie Bujor, notă ce definește atmosfera sufletească dominată de poezia lui Eminescu, își găsea în liniștea grădinii publice mediul firesc de meditație.

E întâiul moment literar al grădinii, pe care l-am putea fixa prin anul 1878. Iată de ce monumentul ridicat lui Vlahuță și-a găsit în grădina publică locul cel mai potrivit. În zilele de toamnă târzie, versurile lui Vlahuță închinate copacilor blajini își pot scanda ruga lor fierbinte cu folos:

Copaci bătrâni, amicii copilăriei mele,
Lăsați potop de frunze aicea să mă-ngroape,
În farmece de visuri și-n pulbere de stele,
Să dorm sub straja voastră în veci de voi aproape,
Copaci bătrâni, amicii copilăriei mele!

Al doilea moment literar al grădinii bârlădene îl situăm în anul 1890. Este momentul Ibrăileanu. Puțini știu că marele critic a fost elevul liceului „Codreanu" între 1887–1890 și-n această calitate, șef spiritual al societății literare „Orientul", sâmburele mișcării poporaniste de la „Viața Românească".

În amintirile sale, Ibrăileanu se lasă furat de nostalgia grădinii publice bârlădene: „O altă fericire, scrie Ibrăileanu, era grădina publică, mare și misterioasă ca o pădure, în care am auzit, într-o seară cu lună, după o zi de ploaie, un flaut dintre niște copaci; iar în iunie, când preparam examenele, ne duceam să învățăm la grădină pe la 4 dimineața". „Niciodată ca la Bârlad, notează categoric Ibrăileanu, n-a dus o așa viață de idei". Era o adolescență generoasă, hrănită de lecturi bogate, care visa o soartă mai bună pentru omenire. Cartea le era supremul țel. Grupul condus de mintea ascuțită a lui Ibrăileanu era format din elevi ai liceului „Codreanu", printre care viitorul critic Raicu Ionescu-Rion...

*Articol publicat în „Păstorul Tutovei", revista lunară a Asociației Preoților din jud. Tutova, anul V, nr. 5-6, mai-iunie 1942, pp.256-257.

Anul V, Nr. 5-6 Mai-Iunie, 1942

Păstorul Tutovei

Revistă lunară a Asociației Preoților din jud. Tutova

«Oile mele ascultă de glasul meu și eu le cunosc pe ele și ele vin după mine» (Ioan, X-27)

ALEXANDRU VLAHUȚĂ ÎN EVOCĂRI

Redăm fragmente din volumul de evocări al lui **Victor Eftimiu** (1889-1972), „**Portrete şi amintiri**", Editura pentru literatură, 1963, în care pe prim plan apare personalitatea lui Alexandru Vlahuţă, primul Preşedinte de Onoare al Academiei Bârlădene.

Sergiu Coloşenco

...În casa lui Vlahuţă domnea cultul lui Caragiale. Cea mai mică dorinţă a maestrului era îndeplinită cu graba aceea discretă cu care împlinim gândurile fiinţelor scumpe. Vestea sosirii sale înveselea toată lumea, şi odaia în care era găzduit cel mai ales dintre oaspeţi strălucea.

*

Odată, Caragiale se hotărî să-şi reînceapă scrisul.

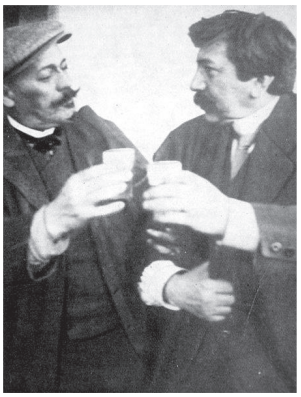
El încunoştinţă pe Vlahuţă, rugându-l să cumpere o masă mică, albă, de brad, ca să adeverească vorba poetului:

Cu perdelele lăsate
Şed la masa mea de brad...

Buna doamnă Vlahuţă, al cărei surâs suav mi-l aduc aminte şi azi, era o gazdă primitoare, discretă, o admiratoare fără rezerve a ilustrului ei soţ şi a prietenilor acestuia.

Se grăbi să-i cumpere această masă. Caragiale sosi din Berlin şi se pregăti de lucru. Dar n-apucă să scrie cele dintâi rânduri şi călimara se răsturnă, pătând scândura netedă şi albă. Atunci maestrul se sculă repede şi n-a mai scris nimic. I s-a părut că e un semn rău. Lângă pata de cerneală a scris: „Toate meseriile necurate lasă pete", şi s-a iscălit.

De atunci, „masa lui Caragiale" a rămas celebră.

I.L. Caragiale şi A. Vlahuţă

Toţi oamenii de seamă care au fost ospătaţi mai târziu în casa lui Vlahuţă au lăsat câte ceva pe masa aceasta: unii scriitori câteva rânduri, alţii numai iscălitura, pictorii o schiţă.

Şt. O. Iosif a scris: „Şi soarele are pete şi cu toate acestea e tot soare".

Goga a lăsat o gândire: „Picăturile de cerneală pe masa unui scriitor sunt picăturile de sânge pe câmpul unei lupte".

Sunt o mulţime de însemnări pe masa aceasta. Bunul prieten al lui, poetul A. Vlahuţă, o păstrează cu sfinţenie sub un cleştar gros. Masa aceea îi va rămâne ca o amintire scumpă a marelui dispărut. Şi adeseori, când îşi va petrece ochii pe firele de cerneală ce se ţes pe „masa lui Caragiale", pe luciul sticlei se va abate, dintr-o altă lume, umbra venerată a celui ce s-a dus de veci...

*

Alexandru Vlahuţă locuia în etajul de sus al Palatului funcţionarilor publici de la Şosea: se vedea de acolo câmpia şi dealurile Ploieştilor, iar în dimineţile senine, dunga munţilor, în zare.

Veneau în casa împodobită cu tablouri de Grigorescu: I.L. Caragiale, Dobrogeanu-Gherea, G. Coşbuc, Şt.O. Iosif, iar dintre cei ce mai trăim, Octavian Goga şi eu, povestitorul.

Caragiale avea oroarea hârtiei albe şi a tocului, care trebuia neapărat să înnegrească hârtia: căuta felurite pretexte, amâna mereu, se agăţa de cel mai neînsemnat lucru ca să nu se aşeze la lucru. Tertipul cu masa de brad, la care urma „să stea pe gânduri cu perdelele lăsate", îl scornise ca să mai facă greutăţi celor ce-l îndemnau să lucreze...

Unde s-o fi găsind acum masa lui Caragiale?

Vlahuţă era o inteligenţă catifelată, onctuoasă. Calm, politicos, îngăduitor, el rămânea totdeauna în umbră; cu discreţia perfectului amfitrion, lăsa pe ceilalţi să vorbească, le crea un auditoriu favorabil şi privea cu un zâmbet amabil neînţelegerile dintre ei.

*

Aş fi vrut să-l cunosc pe Eminescu. Am impresia că l-aş fi adorat pentru caracterul său ales, pentru înaltele-i aspiraţii, pentru sufletul său frumos. Din câte mi-au povestit contemporanii săi, mai ales A. Vlahuţă, reiese că nefericitul poet era un om senin, grav, demn, discret, respectuos pentru înaintaşi, cuviincios; avea cultul prieteniei, al iubirii, o permanentă dorinţă de a se ridica spiritualiceşte pe măsură ce fiziceşte se degrada.

De altfel, întreaga sa operă este a unuia care a crezut, care a satirizat, dar n-a zeflemisit, care a tins spre elevaţie şi noblеţe, spre îndreptarea societăţii, spre ridicarea neamului său.

Această forţă morală adaugă o frumuseţe permanentă scrisului lui M. Eminescu, scris care păstrează în eternitate incandescenţele astrale iradiate de un cămin generos.

*

Alexandru Vlahuţă nu se producea în public. Era un timid care nu disprețuia nevoia altora de a lua contact cu mulţimile, dar n-o simţea el această nevoie şi evita orice manifestaţii publice. Poate unde nu era un om prea arătos, nu se arăta pe estrade. Ne citea însă câteodată, acasă, poemele lui, versuri albe, traduceri din Ada Negri; avea o voce joasă, puţin tremurătoare – el însuşi tremura uşor din întregul corp, o vibraţie permanentă, aproape imperceptibilă, a glasului şi a mâinilor. Citea frumos, clar, pătrunzător, captivant:

O, palido, palido,
Eu ştiu că-n curând ai să mori...

Uneori, când Octavian Goga îmi citea şi el aceleaşi traduceri din Ada Negri, mi se părea că aud pe Vlahuţă însuşi, pentru care poetul transilvănean avea o deosebită afecţiune şi stimă. Sunt şi unele poezii inspirate de Vlahuţă în opera lui Goga.

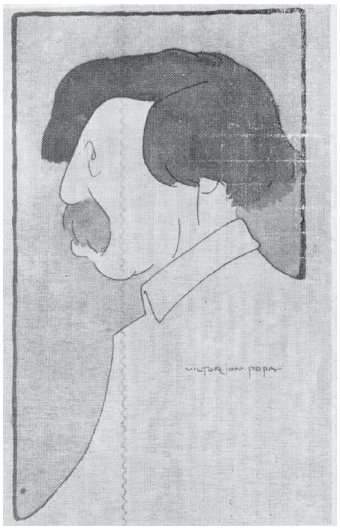
Supun această sugestie criticilor literari. Atât de personal, atât de original, Octavian Goga s-a resimţit totuşi de scrisul lui Eminescu, al lui Vlahuţă, al lui Şt. O. Iosif şi chiar al unor poeţi mai tineri decât el.

VICTOR ION POPA

LÂNGĂ MEȘTERUL VLAHUȚĂ. O AMINTIRE CU CEAPĂ ȘI RENUNȚĂRI

Academia Bârlădeană era în păr. Trăsurile încărcate se lăsară adânc pe arcuri când au purces din fața casei lui *[Eugeniu] Bulbuc*. Duceau – vezi bine – numai oameni cu greutate, cum a spus, cu zâmbet subțire, *Nicolae Constantinescu*, pictorul care, numărând oamenii subțiratici și droștile[1], binecuvânta cerul că toți călătorii erau mărunți și slabi.

– Au noroc caii. Poartă drumeți pe măsura lor..., așa a încheiat. Apoi s-a frânt pe droturile scaunului și cu ochii lui mici, vii ca boldurile negre, lucioase, porni a despica zările fumurii ce-i erau dragi.

Caricatură de V. I. Popa

Tropăiau plăcut bidiviii costelivi pe șoseaua fără praf. Dimineața era proaspătă și răcorită. De pe câmpul iarmarocului, unde azi erau hangarele avioanelor cu barăci cu soldați, nu ne-a tăiat calea nici o jucărie zburătoare. Dar sus, în creasta cerului, tot sfârâiau plăcut două avioane micuțe, hârjonindu-se a glumă între ele.

Peste câteva minute eram în brațele văii și ale câmpului, departe, dincolo de lagărul prizonierilor și pândind cu mai înainte bucurie cotirea în Zorleni, de unde trebuia să ne mistuim între dealuri. Acolo n-avea să mai fie nici târg, nici război, nici lipsă. Dumnezeu cel revărsat pe ogoare rămânea singur stăpân, cu tăcerea lui înaltă și bună.

Trăsurile erau orânduite după cuviință. În cap, Meșterul *Vlahuță*, doamna și poetul *George Tutoveanu*. În trăsura a doua *Mihail Lungianu*, pictorul *Nicolae Constantinescu* și prietenul său, *Vasile*, sau, cum îi spunea doamna Vlahuță, doctorașul. Era medicul șef al spitalului din școala *Sfântul Gheorghe*, cu grad de căpitan, bărbuță de mucenic timpuriu și două volumașe de poezii suave, înseninate, scrise la căpătâie de bolnavi și muribunzi. Numele întreg îi era *Vasile Voiculescu*.

În sfârșit, praful celor două briști din față avea să-l înghită hălăciuga academică. Adică frații *Nițulescu*, *Jules* cel serafic, *Virgil* cel pozitiv și eu, cel nici serafic, nici pozitiv, pentru că eram proaspăt demobilizat într-o biată Românie fără munți...

Socoteala plimbării fusese gospodărește chivernisită, înainte de a coborî spre sat, unde ne așteptau venirea bătrânul *Alexandru Ecsarhu* și cu fiica lui *Madeleine:* trebuia să prânzim la vreo umbră de copac, în marginea șoselei.

Bunul boier din Epureni ne trimisese vorbă să-i facem bucuria a-i fi oaspeți la masă. Dar Meșterul *Vlahuță* fusese neîndurător:

– Nimeni nu se mai poate lăuda azi că-i destul de boier să-și îngăduiască nouă musafiri la masă.

Iar ca să ne întărească o dovadă desăvârșită a dreptății Iui fără greș, a și dat poruncă :

– Doamnă *Vlahuță*, grijești dumneata de ale gurii, pentru un prânz la iarbă verde...

Învederat, Meșterul ne-a limpezit că, de vreme ce nimeni nu mai poate fi destul de boier, un răzăș din Ploiești are negreșit datoria să fie înainte răzăș deplin...

Pe cucuiul dealului care priveghea largul, ne-a ieșit în cale un hugeac ispititor. Iarba din poala lui era deasă, curată și nepăscută. Vântul abia alignit[2], care-i clătina vârful când și când, îmblânzise vipia soarelui din creștet. Câte-o scamă de nor alburiu se despletea mistuindu-se ușor pe deasupra noastră, până se topea de tot în slăvile de sus. Dar trecerea lui se umbrea o clipă. Și-atunci se furișa printre noi o pală răcorită de aer, care cumpănea mai plăcut încă arșița clipei dinainte...

Privind departe, spre răsărit, unde sub zarișstea străvezie, Basarabia își iței dealuri line, *Constantinescu* înregistra tablouri viitoare. Acesta era felul său de lucru. Un poet și el, memora peisajul, pentru ca mai apoi, peste o lună sau două, să-l descrie în culori pe-o foaie de hârtie sau pe-o pânză, între cei patru pereți ai rezervei din spital unde-l țintuise pe lungă vreme urgia gazelor asfixiante ce i-au devastat plămânul. Profilată acum pe cerul pur, silueta lui, prinsă și lipită de buza dealului, făcea parte din peisaj. Un tablou frumos de tristețe potolită și de gol. Cam așa cum i-a plăcut să zugrăvească mai ades și cum se potrivea inimii lui bântuite de spaime și mari întrebări.

Ochii Maestrului îl urmăreau. A șoptit:

– Păcat că nu se poate desface în două, să se vadă ce bine-i șade în pustietatea asta. Și-ar picta un portret să-i samene fără cusur...

Veselia cetei a căzut o clipă. Gureșenia noastră s-a ofilit. Cuvântul domol și grav al bătrânului coborâse peste noi ceva din apăsarea tainică și grea ce ți-o dă apropierea unei ogrăzi de biserică. Ori a unui cimitir...

De altfel era firesc. Pictorul a fost cel dintâi osândit să plece dintre noi. O știam toți aceasta. El, mai bine ca oricare. Și s-a ținut de cuvânt, liniștit și hotărât, cu limpezimea înaltă și crudă a omului care știe că rostul lui e să se facă pe sine jertfa sa...

Când a început doamna *Vlahuță* să deșerte zâmbelurile[3] cu tain, apele tristeților mărunte s-au irosit. Nici nu mai era timp de gândit la ele. Prea arătau ispititoare feliile de caș proaspăt, ouăle cleioase de rață, hălcile de miel fripte și plăcintele cu brânză de vacă, pufoase și rumenite... Pentru cine nu știa, ori n-ar fi voit să ție rânduiala prânzului la iarbă verde, adică pentru târgoveții păcătoșiți și rău învățați, se găseau mezeluri, cărnuri afumate și cârnați, măsline, un strop de sărătură rusească, de-ți ridica părul pe creștetul scăfârliei, și chiar un borcănaș cu mușțar...

Vinul nu era din via de la Dragosloveni, cum ar fi dorit Meșterul. Dar nici *[Eugeniu] Bulbuc* nu scotea vin de lepădat din cureaua lui, întinsă pe coasta dinspre Cotul Negru.

Atunci, deasupra ciurdei noastre, ghemuite la pământ peste risipa bunătăților răsfirate în voie, s-a ridicat *Mihail Lungianu* să protesteze în numele tradiției. În toate privințele era îndreptățit. A zis :

– Caș proaspăt fără ceapă verde nu se poate! Ceea ce fiind un adevăr mai presus de absolut, academica excursie s-a simțit lovită de nedreptate și săracă în fața acestui prânz bogat.

Meșterul *Vlahuță*, în loc să potolească, a pornit să întărâte și mai amarnic deznădejdea brusc descoperită a mesenilor, încuviințând:

– Adevărat... Fără ceapă nici nu merge! După care vorbă ridică

1. droșcă, droște sau droști = birjă. [n.a.]

2. alignit = domolit [n.a.]

3. zâmbel = coș împletit din nuiele. Turcism ieșit din uz. [n.a.]

o privire trufașă spre doamna *Vlahuță*, ca și când ar fi înfruntat-o biruitor :

– Aha! Mi te lăudai că nu uiți nimic și, iată, îți lipsește tocmai ce era mai trebuitor ! La care, buna doamnă, stingherită „cu deasupra de măsură", n-avea alt de făcut, decât să-și plece ochii și să lase fruntea în piept, ca orice om aflat în vină grea.

Numai că, spre mirarea noastră nesfârșită, doamna *Vlahuță* n-a făcut așa. Dimpotrivă. A ridicat asupră-ne o privire încă mai trufașă, l-a țintit pe Meșter săgeată în ochi și a tras din zâmbelul de-alături o legătură de ceapă, fluturând-o în aer ca pe-un buzdugan glorios :

– Poftim!

Mărturisirea entuziasmului academic pentru ceapă a turburat deopotrivă liniștea cailor cu traiste de ovăz după gât, ca și aromirea hugeacului vecin. Chelemetul[4] a țâșnit în ape peste coclau, a întors câteva ecouri ușurele și s-a tot dus, stingându-se în depărtare până în necuprinsul fără moarte – meleag firesc pentru duhul academic...

Dar cu el s-a stins încetișor și entuziasmul Academiei. Se aștepta aceasta, vezi bine, ca doamna *Vlahuță* să scoată din zâmbel măcar câte o legătură de ceapă pentru fiecare academician, pe când domnia sa a trebuit să mărturisească și să-și ceară iertare că nu s-a gândit să aducă mai mult.

Puhoiul întristării se vestea pustiilor. Dar iată-l pe *Mihail Lungianu* înălțându-se din nou deasupra noastră...

– Știam! – chicotește neîmblânzit. Drept care, aflați că eu, bănuind nenorocirea, am adus ceapa mea!

Ceea ce proclamând, a revărsat deasupra ștergarelor întinse pe iarbă tezaurul verde și pișcător...

Iată însă că doamna *Vlahuță* nu-i dă pas bucuriei lui de izbândire și nici hămeselii noastre.

– Mă rog – lămurește dumneaei – eu am adus puțină ceapă fiindcă nu știam cine-o să mănânce...

– Toți! fixează fără șovăire academicienii.

– Așa ? Va să zică ne ducem în casa omului cu ceapa în nas!

Cuvântul a fost prăpădenie...

Mâinile încleștate pe zmocurile de ceapă au căzut jos, ca tăiete din umăr. Afară de a lui *Mihail Lungianu*. El își flutura înainte ceapa lui victorioasă, rămânând pe redută cu un silogism desăvârșit:

– Eu mănânc... Prânz la iarbă verde fără caș nu se poate. Caș fără ceapă nu se poate. *Ergo!*[5] Prânz la iarbă verde, fără ceapă nu se poate !

Zadarnic ne-am trudit – și cu ce durere ! – să-l aducem de partea noastră, a celor învinși. Nici n-a vrut să stea de vorbă cu noi. Ba s-a încumetat să înceapă o campanie cu adevărat odioasă de propagare a virtuților cepei, dincolo de ritualul îndătinat al prânzului pe iarbă verde.

Firește, doctorașul i-a sărit în ajutor. Dar numai în principiu. Încolo, nasul subțire a gustat doar cu pâlpâiala nărilor marea ispită din foile verzi și bulburile albe...

Hotărârea grea și neînduplecată o dăduse Meșterul:

– Păcat! Doamna *Vlahuță* are dreptate... Trebuie să ne sacrificăm... Și ca să fie cel dintâi (pildă și amară dovadă a jertfei), a lăsat din mână deopotrivă firul de ceapă, ca și felia de caș.

Cu gândul la bunătatea care nu ne fusese îngăduită, prânzul la iarbă verde a fost silnic și îndurerat. Mai cu seamă a fost scurt.

Nu știu dacă *Mihail Lungianu* a mâncat singur toată ceapa câtă era. Știu doar că nesfârșita noastră invidie care, după zisa lumii, ar fi trebuit să-l facă a nu-i tihni o înghițitură, nu s-a arătat de fel vrednică de renumele ei...

Singura răsuflare ce s-a putut găsi pizmei noastre a fost să-l trecem pe încălcătorul rânduielii luate tocmai în brișca din coadă, la spate, după hălăciugă...

Bătrâna casă boierească a lui *Alexandru Ecsarhu* ne-a primit după obiceiul moldovenesc. Minunile din ea, mobile rare și vechi, tablouri de preț cu chipuri scumpe unui neam de oameni, ne-au făcut să mai uităm un strop din cazna sacrificiului trecut.

Dar doctorașul, privind de-aproape inelul lui *Veniamin Kostaki*, sau portretul surorii lui *Costache Negri*, *Steluța* lui Alecsandri, nu s-a îndurat să nu șoptească printre dinți:

– ...Și când te gândești că astea tot am fi putut să le privim, chiar dacă mâncam ceapă... Spunând astfel, se uita ponciș la *Mihail Lungianu* care ne-a urmat de departe, respirând numai cât era strict necesar și ținându-se la distanța cea mai respectuoasă cu putință de gazdă, de noi... Și chiar de lucrurile din casă.

Meșterul *Vlahuță* a cercat să ne mângâie:

– ‹‹La urma urmii nu puteam merge toți la coadă, ca trădătorul ăsta de *Lungianu*... ›› Ceea ce era un argument însemnat. Dar nu tocmai definitiv.

În sufrageria cu mobilă de la 1800, am băut ceai în cești englezești din 1600... Mai mare răsplată pentru jertfa cepei nici că puteam visa. Mai ales, văzându-l pe *Mihail Lungianu* cum se cere afară, în cerdac, să se plimbe la aer, zicând el că pricina este în nepotrivirile ce le are cu astă băutură prea răsăriteană...

Deodată însă, vorba a lunecat spre lucruri mai pământești și mai lipite de noi. Domnișoara *Madeleine Ecsarhu* ne-a imputat tuturora că i-am lipsit de tovărășia noastră la masa de prânz. De bunăseamă, am ridicat cu toții glasul, să-i dovedim că n-are de ce afla vreo vină purtării noastre. Care mai de care scornea câte o minciună și care mai de care era mai drăgălașă și mai cusută cu ață albă...

Atunci, ca să ne stăvilească și să ne aducă pe drum drept, duduia *Madeleine* a rupt firul poetic al gingășiilor, năvălind de-a dreptul în cea mai crudă și adevărată proză :

– Imputarea mea e foarte egoistă, domnii mei. Dacă ați fi fost cu noi, ne-am fi îngăduit o mare plăcere. Puteam mânca împreună ceapă... Fără dumneavoastră, și eu și tata, a trebuit să renunțăm. Și cu mare durere!... Doar nu era să vă primim cu ceapa în nas!...

Așa a fost. Ceapa, vezi dumneata, era marea slăbiciune a domnului *Ecsarhu*...

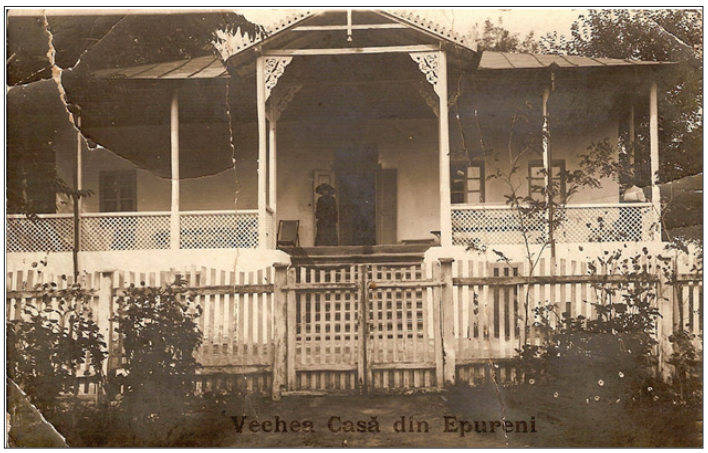
Și când te gândești că, aflând asta, n-a leșinat nici un academician!

Numai Meșterul *Vlahuță* și-a șters încet fruntea de o sudoare nevăzută și-a făcut:

– Hm!

Iar în clipa aceea, doamna dumisale a vârât nasul ceva mai adânc în ceașca englezească de la 1600...

Victor Ion Popa, *Lângă meșterul Vlahuță, o amintire cu ceapă și renunțări*, în *Curentul literar*, II, 113, 31 mai 1941, pp. 1-2; *Idem* în Victor Ion Popa, *Un om îndurerat. Nuvele și povestiri*, Ediție îngrijită de *Sorin Popa*, Editura Cartea Românească, București, 1973, pp. 284-290.

Conacul de la Epureni construit pe la 1775. În fața ușii de la intrare se distinge silueta tinerei Maria Magdalena Ecsarhu (1876-1949), fiica lui Alexandru Ecsarhu, nepoata de fiică, Ecaterina, a lui Manolache Kostaki Epureanu.

4. chelemet = sporovăială, vorbă, vorbire. Turcism ieșit din uz. [n.a.]
5. ergo = așadar, deci, prin urmare. În latină. [n.a.]

ALEXANDRU VLAHUȚĂ - „ROMÂNIA PITOREASCĂ“

O carte de prea multă vreme ținută în penumbră! Plină de frumuseți literare și de fior național, a fost o vreme când cartea lui Vlahuță intra în școală fiind păstrată ca o frumoasă floare în paharul cu apa cea mai limpede... așezată în partea dinspre inimă, atât pe catedră, cât și pe bănci...Ea întreținea o permanență românească în spațiul școlar, chiar prin titlu...

Țara. Poporul

Dunărea, Marea, Carpații și Prutul – iată cele patru hotare cari-ngrădesc pământul Țării Românești. Am fost trăit, pe vremuri, în graniți mai largi. S-au fost învârtit, pe vremuri, paloșele sclipitoare ale Voievozilor noștri și peste Carpați și peste Prut. Dar s-au vărsat încoace înecuri de potop, neamuri pe neamuri s-au împins – noroade, ce nu le mai încăpea lumea, au curs mereu peste noi și-a trebuit – ca să putem trăi – să ne mai strângem țara, și de la miazănoapte și de la răsărit.

Aduși în Dacia de împăratul Traian, rămași aici, în urma celei mai vajnice lupte ce-au văzut timpurile vechi, am păstrat în sângele nostru vitejia acelor două popoare mari din care ne tragem, și nu o dată, în zbuciumul atâtor veacuri, ne-am arătat urmașii vrednici și ai legionarilor biruitori, care au vânzolit lumea și-au abătut codrii, ca să răzbată în cetatea lui Decebal, și ai uriașilor învinși, care – ne mai putându-se apăra – și-au dat o moarte așa de măreață și de tragică în flăcările Sarmisegetuzei. De-atunci au trecut aproape două mii de ani. Multe războaie am avut și multe nenorociri ne-au călcat în vremea asta. Vijelii cumplite-au trecut peste noi, la toate-am ținut piept, și nu ne-am dat, ș-aici am stat. Ca trestia ne-am îndoit sub vânt, dar nu ne-am rupt.

Și-am rămas stăpâni pe moșioara noastră. Știe numai bunul Dumnezeu cu cât sânge ne-am plătit noi pământul acesta, scump tuturor românilor, scump pentru frumusețile și bogățiile lui, scump pentru faptele măreție și înălțătoare care s-au petrecut pe el.

Odihnească-n pace gloriosul Ștefan, că n-au fost spuse în deșert cuvintele mândre și-nțelepte pe care ni le-a lăsat cu limbă de moarte: „Dacă dușmanul vostru ar cere legăminte rușinoase de la voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui decât să fiți privitori împilării și ticăloșiei țării voastre. Domnul părinților voștri, însă, se va îndura de lacrimile slugilor sale și va ridica dintre voi pe cineva carele va așeza iarăși pe urmașii voștri în voinicia și puterea de mai înainte».

Din strașina munților ce-nalță marginea țării de la Severin până la Dorohoi, râuri frumoase, dătătoare de viață, și nenumărate pâraie se despletesc, în cărări de argint, peste-ntinsele șesuri ale Valahiei și printre dealurile blânde ale Moldovii. Singură câmpia Ialomiței s-așterne tăcută, netedă, uscată - vast ostrov însetat, în mijlocul atâtor ape cempodobesc pământul României. Doarme sub șuierul vânturilor deșertul larg, nemărginit al Bărăganului. De mii de ani visează râuri limpezi și lacuri sclipitoare: în zilele senine de vară visu-i se răsfrânge-n undele aerului și-ngână peste lanurile și bălăriile uscate ale pustiului acele ape vrăjite, amăgitoare ale „mirajelor», așa de frumos numite de popor „apa morților».

Călătorii străini care-au străbătut văile României pe drumuri hrintuite, în căruțele de poștă de-acum patruzeci de ani, cu greu ar mai cunoaște astăzi locurile pe unde-au umblat. Li s-ar părea că altă țară s-a pus între Carpați și Mare. Și-ntr-adevăr, o țară nouă s-a ridicat de-atunci în răsăritul Europii. Moșia lui Mircea ș-a lui Ștefan, libera și mândra Românie de azi nemaicrescând în laturi, a trebuit să crească-n sus, și saltă zi cu zi - o saltă puterea tinereții și setea de lumină! Din hotar în hotar, în lung și-n lat, o prind acum, ca-ntr-o rețea, șosele netede, pietruite, și linii ferate, înșirând pe firele lor orașele-nfloritoare și sutele de fabrici ce scot la lumină bogățiile țării.

Astăzi, capitala noastră, care-a stat pitită prin munți atâtea veacuri, sporește – sigură și puternică – în mijlocul câmpiei dunărene, ridicând palat lângă palat, pe unde-și păștea odinioară turmele legendarul Bucur. Și largi își deschid acum porțile altarele luminii – treptat poporul se înviorează, se deșteaptă, la o viață de pace și de muncă roditoare.

În fața scundelor și sărăcăcioaselor chilii, unde-acum optzeci de ani dascălul Lazăr punea în mâna copiilor cea dintâi carte românească, se-nalță falnic palatul universității, iar pe locul acela sfânt s-au așezat trei statui: Eliade, Mihai Viteazu, Gheorghe Lazăr – poetul, eroul și apostolul.

Două mari bulevarde taie-n cruciș orașul. Dâmbovița se minunează de strălucirea și mândreța-n care se desfac malurile ei, ascunse până mai dăunăzi sub rădiuri de sălcii. De-aici, din mijlocul capitalei zgomotoase, îmi întorn gândurile pe unde am umblat. Multe din locurile frumoase pe care le-am văzut îmi revin acum, învăluite în farmecul depărtării, și parcă mă dojenesc, unele că n-am spus destul, altele ca n-am spus nimic de ele. Multe vor fi iarăși pe care nu le-am văzut încă. Dar ceea ce se ridică mai luminos și mai sfânt în mijlocul amintirilor mele, podoaba cea mai aleasă și mai mândră-ntre podoabele țării, este poporul românesc. În sufletu-i larg, nespus de duios, lămurit în focul atâtor suferinți, am găsit izvorul curat al frumoaselor lui cântece și înțelesul istoric al trăiniciei și stăruinții noastre pe acest pământ. În marea lui putere de muncă, de luptă și de răbdare, în mintea lui trează și-n inima lui caldă am găsit sprijinul speranțelor noastre și dezlegarea înaltei chemări a neamului nostru. Îl urmăresc cu gândul de-a lungul veacurilor, îl văd cu pieptul dezvălit în zloată și-n bătălii, muncind ca să plătească dările țării, luptând ca să-și apere pământul, căzând și ridicându-se iar, murind în șes și renăscând în munți, pururea tânăr, pururea mândru, cu toate nevoile ce-au dat să-l răpuie, și mă-ntreb: ce popor a avut pe lume o soartă mai aprigă și mai zbuciumată, ce neam de oameni a stat mai viteaz și mai întreg în fața atâtor dureri!

Unde-ar fi ajuns el astăzi dac-ar fi fost lăsat în pace!...

„O lacrimă-i tremură-n glas, și graiul lui e un suspin», zice Michelet vorbind de poporul român.

În adevăr, suferințile acestea au pus o blândeță divină pe figura țăranului nostru. Inima lui e plină de milă pentru cei nenorociți, și limba lui e dulce și plină de mângâieri.

Câtă gingășie e în cântecul cu care-și adorm țărăncele copiii:

„Nani, nani, puișor”

Și cu ce vorbe sfâșietoare, adânci ca și durerea din care-au izvorât, își petrec morții la groapă:

„Dragile mamei sprâncene,/ Cum o să fiți buruiene!/ Dragii mamii ochișori, / Cum o să vă faceți flori!...»

Într-o țară așa de frumoasă, c-un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie, și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: „Sunt român!

GHEORGHE GHERGHE

CERTIFICATUL DE NAȘTERE A TÂRGULUI BÂRLAD

Surprinzător pentru mulți, Târgul Bârladului a jucat, de-a lungul timpului, un rol important, deseori decisiv în istoria Moldovei, a României, a întregului neam românesc. Acest modest oraș, în prezent, din Moldova meridională, în trecut, pentru sute de ani, a fost centru administrativ.

În Bârlad a fost sediul marelui vornic al Țării de Jos. Din Bârlad au fost administrate mai mult de jumătate din ținuturile Moldovei. De multă vreme, Bârladul este și un centru cultural de prim rang pentru Moldova și România. Aceste aspecte au fost și sunt cunoscute în mediul politic și cultural al României.

Ceea ce nu se știe, și din această cauză noi vrem să-l aducem în mentalul neamului românesc, este faptul că Bârladul a jucat și un rol național, putând fi considerat un centru al unității, prin destinul său în zorii genezei sale. Bârladul a fost sortit să devină simbol al unității naționale. La sfârșitul secolului al XIV-lea, din Bârlad s-a acționat pentru întregirea Moldovei, ca stat medieval.

De peste o sută de ani se poartă discuții privind vechimea târgului Bârlad și prima atestare a sa documentară. S-a dorit pentru Bârlad, dar și pentru alte localități, o vechime cât mai mare. Discuțiile privind vârsta Târgului Bârlad urmăreau să scoată în evidență nu numai vechimea primelor urme de locuire, dar și fenomenul urbanizării. S-a apelat la cercetarea arheologică, lingvistică, documente în scris interne și externe. Nu s-a ținut cont, nu s-a luat în calcul că sute de ani, perioadă foarte îndelungată din perioada prestatală, în zonă puterea politică au avut-o neamurile turanice: pecenegi, uzi, cumani, de la aceștia puterea trecând la mongoli, neamuri care prin modul lor de trai au fost refractare vieții urbane. Același mod de viață l-au avut și românii, un mod de viață pastoral, principala cultură agricolă fiind meiul.

Trebuie avut în vedere și cadrul natural în care a apărut și s-a dezvoltat urbea Bârladului. Decisive pentru apariția unui târg în această zonă au fost cauzele politice și comerciale. Dacă nu s-ar fi ivit aceste două condiții, niciodată n-ar fi apărut o așezare umană, cu atât mai puțin o urbe pe un teren impropriu, inundabil, bălți multe, terenul umed fiind nepotrivit unor construcții serioase.

În zonă nu au existat nici berladnici, nici brodnici, cu atât mai puțin o Țară a Bârladului sau Berladnicilor. Cu multă îngăduință putem accepta că, în perioada premergătoare așezării, să fi existat în zonă un loc de târg, căci schimbul de produse a fost o necesitate în toate timpurile. Nicio comunitate umană nu poate produce toate mărfurile necesare traiului.

Un stat organizat s-a bazat întotdeauna și pe perceperea taxelor vamale. În partea de sud a Moldovei, domnia a ales organizarea unui punct vamal la podul de peste râul Bârlad. Acest pod a fost cunoscut cu numele de Podul Pescăriei. În același loc, în prezent, sunt două poduri. Ele fac trecerea peste pârâul Cacaina, numit Valea Seacă spre izvoare, albia respectivă fiind a Bârladului, până la inundațiile din 1931. Atunci, albia Bârladului a fost regularizată, cursul mutându-se pe o anumită porțiune spre răsărit, prin vechiul traseu abătându-se, atunci, Cacaina. La capetele vechiului pod s-a aflat un loc ideal pentru vămuirea mărfurilor, îndeosebi a peștelui care venea de la Dunăre și Marea Neagră. Din această cauză podul de peste râu s-a numit Podul Pescăriei.

Zona a devenit proprietate domnească, a format un ocol cu satele din jur. Importanța punctului de vamă, situația de domeniu domnesc, intersecția drumurilor au făcut din tânăra urbe sediul marelui vornic al Țării de Jos.

Comerțul s-a dezvoltat în noul târg și datorită intersecției de drumuri. Aici se încrucișau două drumuri: cel care venea de la Brăila și Chilia și care se bifurca în zona Prutului, și o variantă ce mergea spre apus, trecea prin pădurea de la Grăjdeni, ajungea în Lunca Bârladului și, după ce trecea peste pod, continua spre munți, drum ce se întâlnea în zona târgului cu cel ce venea din sud, de la Tecuci, și cu cel care mergea spre Vaslui și mai departe.

A fost un moment de început al târgului, un moment care în Moldova s-a numit „descălecare". Documentele menționează des acest moment. În 3 iunie 1777, Catinca, fata Grozii, femeia lui Dumitru Văcaru, a vândut un loc de baștină din descălecătoare jicniceriului Mihalache Cerchez, pe ulița cea veche. Exemplele pot continua și nu fac decât să demonstreze că a existat un moment al întemeierii târgului. Acest moment poate a existat în timpul lui Iurie Koriatovici, al lui Roman I, al fiului său Iuga: letopisețul lui Grigore Ureche sugerează fenomenul.

Mulți istorici au fost preocupați de a clarifica prima atestare documentară a Târgului Bârlad, interesul venind din nevoia de cunoaștere, dar au fost și cazuri când s-a intervenit politic. De-a lungul timpului, au fost propuse și susținute mai multe date: 1174, 1374, 1401, 1408.

În 1974 au fost organizate, sub conducerea organelor de partid și de stat, ample manifestări care doreau o sărbătoare aniversară a 800 de ani de vechime a localității, vechime atestată documentar. Numai că documentele prezentate s-au dovedit a fi false. Istoricii au fost rezervați, girul serbărilor fiind dat, în primul rând, de Constantin C. Giurescu.

Au fost istorici care au propus data de 3 iunie 1374, ca primă atestare, luându-se în discuție un document emis de principele lituanian Jurg Koriatovici. Documentul s-a dovedit a fi un fals patriotic, opera lui Bogdan Petriceicu Hasdeu. Totuși, discuțiile în jurul acestui document vor continua. Jurg Koriatovici a fost o persoană reală, fratele mai mare al Koriatovicilor. Teritoriul de la răsărit de Siret s-a aflat în stăpânirea familiei Koriatovici, ca feudă, la sfârșitul secolului al XIV-lea, după victoria lituanienilor în luptele cu tătarii de la Apele Albastre, din 1362/1363. Jurg Koriatovici, în calitate de frate mai mare, putea fi „domnul acestui teritoriu". Lituanienii au încercat să-și impună dominația și asupra Moldovei, au fost conflicte, lupte, Jurg a fost perceput ca domn, a și fost, dar numai peste ceea ce va deveni Țara de Jos a Moldovei. Conflictul s-a încheiat cu o căsătorie dinastică, căsătoria lui Roman al Mușatei, fratele lui Petru al Mușatei,

domn al Moldovei în acel timp, cu Anastasia Koriatovici. După această căsătorie, teritoriul dintre Siret şi Nistru a intrat în componenţa Moldovei, ca moştenire a lui Roman.

Acesta a fost un moment important în istoria Moldovei, căruia nu i s-a acordat importanţa pe care o merita. Prin această căsătorie, Roman a devenit un întregitor al Moldovei, un unificator, un simbol al unirii statale şi de neam. Roman I al Moldovei a fost primul unificator din istoria românilor.

Ca primă atestare documentară a Bârladului, a fost luată în discuţie şi data de 28 iunie 1401.

Documentul din 28 iunie 1401 îl menţionează şi pe „Negru de la Bârlad". Acesta a fost de pe râul Bârlad şi nu din Târgul Bârladului. Este considerat strămoşul Negreştiului, actuala aşezare de pe cursul superior al râului Bârlad. Proprietăţile lui Negru se aflau în zona respectivă, casa lui a fost la Gâdinţi, sat din ţinutul Neamţ.

Documentul cert care atestă existenţa Târgului Bârlad este din 8 octombrie 1408. Atunci, Alexandru cel Bun a emis un document prin care acorda un privilegiu negustorilor lioveni. „[...] Iar liovenii ce vor merge la Brăila, după peşte, la vama de margine, fie la Bacău sau la Bârlad, acolo vor da de grivnă, câte un gros şi jumătate."

Principala marfă vămuită a fost peştele. Taxele se percepeau la podul de peste râul Bârlad, din această cauză acest pod s-a numit Podul Pescăriei. Peştele era o marfă deosebit de importantă pentru vremurile trecute, un aliment care sprijinea îndelungatele zile de post ale creştinilor ortodocşi.

În jurul acestui pod, al punctului de vamă, pe un loc domnesc s-a format Târgul Bârladului.

Fiind loc domnesc, punct de vamă, devenit centru negustoresc şi meşteşugăresc, Târgul Bârladului a îndeplinit condiţiile şi ale unui centru administrativ, sute de ani aici avându-şi sediul marele vornic al Ţării de Jos.

Târgul Bârladului a intrat în istorie prin documentul din 8 octombrie 1408, emis de Alexandru cel Bun. Prin acest document, Alexandru cel Bun poate fi considerat părintele târgului, precum şi cel care a semnat CERTIFICATUL DE NAŞTERE a Bârladului.

GHEORGHE GHERGHE

POPA TOADER, PRIMUL PREOT DIN BÂRLAD ATESTAT DOCUMENTAR

Informaţii despre creştinismul românesc, în partea de sud a judeţului Vaslui, pentru primul mileniu după Christos şi prima parte a mileniului al doilea, din perioada prestatală avem îndeosebi datorită cercetărilor arheologice, multe de suprafaţă, datorate unor entuziaşti locali. Cercetările au pus în evidenţă simboluri creştine, diferite obiecte din lut, os, piatră, cruciuliţe, tipare pentru cruciuliţe, inscripţii. (Ghenuţă Coman, *Mărturii arheologice privind creştinismul în Moldova secolelor VI-XII*, în „Danubius", V, 1971; *Unele consideraţii privind evoluţia vieţii religioase din teritoriul est carpatic în contextul etnogenezei româneşti*, în „Acta Moldaviae Meridionalis", II, 1980; *Statornicie, Continuitate. Repertoriul arheologic al judeţului Vaslui*, Bucureşti, Editura Litera, 1980; Constantin Buzdugan, Marin Rotaru, *Antichităţile Elanului*, Vaslui, Editura Odeon, 1997.)

După întemeierea Moldovei, îndeosebi din secolul al XV-lea, avem informaţii atestate documentar despre biserici şi slujitorii lor.

Laurenţiu Chiriac a alcătuit un indice cronologic al numelor de clerici din zona Bârladului, pentru secolele XV-XVII (vezi „*Monumente religioase medievale din Zona Bârladului*", Editura Kolos, Iaşi, 2000).

Pentru secolul al XV-lea sunt menţionaţi: călugărul Manasie de pe Valea Similei, popa Mircea din Fundeşti pe Jeravăţ, călugărul Ciunca Stan pe Valea Bârzotei, Oană şi Mircea din Popeni, Oană din Popeşti, sat dispărut din apropierea Găgeştilor, popa Lungu, strămoşul actualului sat Lungeşti, protopopul Viga de pe Valea Tutovei.

Pentru Târgul Bârladului, Laurenţiu Chiriac l-a menţionat pe popa Toader. Acesta a avut un frate preot, devenit apoi protopop, Draghie, cu proprietăţi pe cursul inferior al râului Simila şi pe Lahova, fost sat în apropierea actualelor Banca, Ghermăneşti, Fedeşti, Micleşti, Răşcani.

Cei doi fraţi preoţi, Toader şi Draghie, sunt cunoscuţi prin intermediul unui document din 18 iunie 1444, emis de Ştefan Voievod, fiul lui Alexandru cel Bun. Ştefan al II-lea a întărit preotului Toader stăpânirea pe unele proprietăţi ale fratelui său: „moara fratelui său, a popii lui Draghie, ce iaste pe Simila, unde a fost heleşteul bistricenilor, valea până unde cade Simila în Bârlad, [...] şi, pe Lahova, unde au fost mânăstire" (DRH. I, nr. 248, p.351). Aceasta a fost cea mai veche mânăstire atestată documentar de pe teritoriul actualului judeţ Vaslui, a doua fiind mânăstirea lui Ciunca Stan de pe Valea Bârzotei, atestată în 1445.

Nu cunoaştem toate proprietăţile celor doi fraţi preoţi, Toader şi Draghie. Documentele ulterioare demonstrează că neamul lor a avut proprietăţi şi în alte zone ale Moldovei. Documentul din 18 iunie 1444 ne arată numai proprietăţile avute de preotul Draghie în Moldova meridională: silişti, mori, iazuri, lăcaşe de cult. Toate acestea au intrat în proprietatea fratelui său, popa Toader, primul preot atestat documentar din Târgul Bârladului.

Sigur, popa Toader a avut şi alte proprietăţi în zonă, actele de proprietate s-au pierdut sau nu le cunoaştem noi.

Nu-i cunoaştem cu certitudine nici pe urmaşii preotului Toader. Pe satul de la Gura Similei era proprietar în 1765 vistiernicul Iorga. Acesta a avut un conflict de proprietate cu vornicul Ion Palade şi la judecată a prezentat „un ispisoc de la Ştefan Vodă", de fapt documentul din 18 iunie 1444 (Preotul Ioan Antonovici, „Documente bârlădene", vol. III, nr. XVIII, p. 28). Vistiernicul Iorga, moştenind actul de proprietate al preotului Toader din Bârlad, demonstrează că este unul din moştenitori şi că a aparţinut neamului.

Popa Toader a devenit proprietar în 1444 şi pe satul Lahova, astăzi o vale între satele Ghermăneşti şi Banca. Acolo, fratele său, popa Draghie, a avut o mânăstire. Am încercat să depistăm pe teren urmele ei, deşi eram convinşi că şansele sunt mici. Biserica a fost din lemn, pădurea era aproape, materialul nu a rezistat timpului şi incendiilor de care sigur nu a fost ocolită.

Totuşi, urme arheologice sunt pe Valea Lahovei. Pe pantele

de la răsărit au fost descoperite resturile unei aşezări geto-dace (Ghenuţă Coman, *Continuitate, Stabilitate*). În partea superioară a văii, pe partea stângă unde pantele sunt mai domoale, a existat un sat, pus în evidenţă de resturile ceramice descoperite de noi în vara anului 2008.

În 1444, când Toader a devenit proprietar pe sat, mânăstirea nu mai exista. Informaţia din document este edificatoare: „unde a fost mănăstire". Credem că dispariţia mânăstirii s-a produs în 1440, când Moldova a fost jefuită de tătari, fenomen menţionat în letopiseţ de Grigore Ureche: „[...] la leatul 6948 (1440) dichemvrii 12 zile, iarişi au intrat tătarii în Ţara de jos, de au prădatu şi au arsu Vasluiul şi Bârladul" (Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, p.30). Mânăstirea a fost distrusă atunci, dar satul a supravieţuit. Din 1444, proprietar al satului a fost, o perioadă, popa Toader din Bârlad. În 1488, proprietar a ajuns Toader Gherman, documentul de proprietate fiind întărit de Ştefan cel Mare. Trecuseră 44 de ani, perioadă de timp în care satul mai cunoscuse şi alţi proprietari. Toader Gherman a cumpărat satul de la Daşco, fiul lui Goştilă (DRH, A. Moldova, vol. III, nr.22, p.38). Să fi fost Daşco, fiul lui Goştilă, un urmaş al preotului Toader? Apariţia lui Daşco ca proprietar în Lăhoveni poate fi explicată numai dacă mama lui, soţia lui Goştilă, a fost fiica preotului Toader. Goştilă a fost fiul lui Puiul Ploscarul (DRH, III, p.624, dar şi doc. nr. 29, 42). În 29 februarie 1488, Ştefan cel Mare a întărit lui Daşco şi Malea, sora sa, „fiii lui Goştilă, nepoţii lui Puiul Ploscarul", „ocina lor dreaptă un sat, anume Gostileştii, pe Pârâul Negru" (DRH, III, nr.29).

Preotul Draghie a avut proprietăţi şi în satul Pomârla (jud. Botoşani). Calitatea lui de proprietar acolo este atestată de un document din 11 ianuarie 1536 (DIR, XVI, I, nr.346, p.382). Atunci, partea lui Draghie din Pomârla a fost vândută de „Nastasia, fiica Stancăi, nepoata protopopului Draghie". Partea vândută a fost „a şasa parte din a cincea parte din satul Pomârla". Cumpărător a fost Ion Popşa, cămăraş de vistirie. Numele Popşa demonstrează că Ion a fost urmaşul unui popă. Sigur a făcut parte din aceeaşi familie de care au aparţinut fraţii Draghie şi Toader, ambii preoţi. Dacă nu erau neamuri, Ion Popşa nu putea cumpăra, nu ar fi putut beneficia de dreptul de preemţiune. Documentele ne sugerează că, la începutul secolului al XV-lea, la Pomârla trăia un neam de popi stăpâni ai satului. Primul proprietar, sigur popă, a avut cinci urmaşi, deveniţi răzeşi ai satului, toţi proprietari în devălmăşie. Aceşti cinci au fost bătrânii satului din moment ce urmaşii lui Draghie vindeau „a şasa parte din a cincea parte". Nu-i cunoaştem pe toţi cei cinci coproprietari; unul a fost tatăl lui Popşa, alţi doi au fost Draghie şi Toader.

Calitatea de proprietar a lui Draghie la Pomârla, în Ţara de Sus a Moldovei, ne sugerează originea nordică a celor doi fraţi, origine întărită şi de retragerea în satul de baştină a lui Draghie, după ce şi-a vândut proprietăţile din zona Bârladului.

Cei doi fraţi preoţi au ajuns în zona Bârladului în urma unui demers domnesc. Târgul Bârladului a fost proprietate domnească, sediul Marelui Vornic al Ţării de Jos, implicit un centru administrativ pentru mai mult de jumătate din Ţara Moldovei. Din grija domnească s-a descălecat acest târg, de organizare ocupându-se chiar primii Domni ai Moldovei, începând cu Roman I Întregitorul, primul unificator al ţării. Domnii au organizat aici aparatul administrativ, punctul vamal, dar au fost şi ctitori ai lăcaşelor de cult. În slujba bisericii au fost aduşi aici din Ţara de Sus cei doi fraţi preoţi, Draghie şi Toader. Iniţiativa a aparţinut lui Alexandru cel Bun, domn care merită o statuie în Bârlad, lângă a tatălui său, Roman I. Alexandru cel Bun a organizat ocolul domnesc al târgului ca proprietate domnească, a organizat serviciul religios şi a ctitorit o biserică, cunoscută în prezent cu numele de Vovidenia, deoarece are hramul Intrarea Maicii Domnului în biserică. Aceasta a fost până la ctitoria lui Vasile Lupu, Biserica Domnească, catedrala Târgului Bârlad.

Ţara de Jos fiind moştenirea lui Roman I trebuia integrată statului Moldova, integrare care presupunea şi unificarea instituţiilor. Înaintaşii lui Alexandru cel Bun au mutat scaunul episcopal de la Cetatea Albă la Suceava şi l-au ridicat la rang de Mitropolie. Au urmat, credem noi, şi alte detaşări eclesiastice în Moldova. Pe această linie s-a înscris şi aducerea celor doi fraţi preoţi din Ţara de Sus în Ţara de Jos.

Popa Toader din Bârlad a rămas în zonă, fratele lui, Draghie, după ce şi-a cedat proprietăţile, s-a întors la Pomârla. În Ţara de Sus s-a căsătorit fiica sa, Stanca, cu Ivan Mihăilaş, fiul lui Mihail de la Dorohoi, unul din cei mai mari boieri ai timpului. În 1 martie 1546, Petru Voievod, Domn al Ţării Moldovei, a întărit stăpânirea în Pomârla a urmaşilor Stancăi şi Ivanco Mihăilaş, nepoţi şi strănepoţi ai lui Draghie. Stanca şi Ivanco au avut doi urmaşi, Vasilco Mihăilaş şi Feodora. În documentul din 1546 sunt menţionaţi şi urmaşa acestora „pe aceste adevărate slugi ale noastre, Sima şi fraţii lui, fiii lui Vasco Mihăilaş şi verii lor Dumşa ceainic şi Codreanul şi surorile lor Nastasia şi Safta, copiii Feodorei, [...] le-am dat şi le-am întărit la [...] dreptele lor ocini şi deadini şi din privilegiul ce au avut străbunicul lor popa Draghie de la străbunicul domniei mele, Alexandru Voievod, a cincea parte din sat din Pomârla, partea din mijloc" (DIR, XVI, I, nr. 380, p.413). Documentul ne confirmă pe cei cinci fraţi ai unui popă din Pomârla, părţile lor devenind bătrânii satului şi moşiei. Schiţa genealogică a urmaşilor lui Mihai de la Dorohoi, dar şi a urmaşilor protopopului Draghie, a fost alcătuită de Maria Magdalena Szekely (vezi: „*Sfetnicii lui Petru Rareş*", Editura Universităţii Al.I. Cuza, Iaşi, 2002, anexa 31, p.519).

Urmaşii fratelui său, ai preotului Toader, trebuie căutaţi printre viitorii proprietari de la Gura Similei şi din satul Lahova, acestea fiind singurele proprietăţi pe care le cunoaştem.

Înainte de 1444, dar şi după, Toader a fost preot în Târgul Bârladului. A fost preot domnesc, Bârladul fiind proprietate domnească, biserica în care a slujit, Vovidenia, a fost biserică domnească, ctitorie a lui Alexandru cel Bun. A fost o biserică din piatră, după însemnările călătorilor străini. Localnicii, în vremea aceea, ridicau biserici din lemn, numai marii boieri şi Domnitorul se încumetau să ridice clădiri solide, din piatră; Bârladul fiind loc domnesc, numai Domnul avea dreptul de ctitorire.

Biserica Vovidenia

Prima atestare documentară a Târgului Bârlad este din 8 octombrie 1408, într-un privilegiu comercial acordat de Alexandru cel Bun negustorilor lioveni (Mihai Costăchescu, *Documente moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare. Documente externe*, vol. II, Iaşi, 1934, pp.630-632).

Emiţând acest document, Alexandru cel Bun a semnat certificatul de naştere al Bârladului. Zona din apropierea podului de peste râul Bârlad a devenit deosebit de importantă după unificarea Moldovei, când la Ţara de Sus s-a alipit Ţara de Jos, „Ţara Valahă", moştenirea lui Roman I, ca urmare a căsătoriei lui cu

Anastasia Koriatovici. Această căsătorie dinastică a avut loc după 1386 și a exclus de la domnie pe urmașii lui Petru I al Mușatei. După unificare, a urmat o perioadă de organizare administrativă. Elementele acestei unificări și etapele ei se intuiesc, dar nu au fost stabilite cu exactitate. Cronica lui Grigore Ureche face o lapidară menţiune, organizator fiind prezentat Iuga Voievod, fratele vitreg al lui Alexandru cel Bun. Acesta, dar și fratele său, Ștefan I, au ajuns domni ai Moldovei deoarece fii Anastasiei, Alexandru și Bogdan, erau minori în acel timp. Începutul unificării administrative l-a făcut Petru al Mușatei. Au continuat Roman I și, probabil, fiii lui, Ștefan I și Iuga, dar adevăratul gospodar care a pus Moldova în albia ei firească a fost Alexandru cel Bun. Acesta a fixat în Ţara de Jos un punct de vamă, la podul de peste râul Bârlad, într-un loc unde făceau cruce două drumuri, unul care venea din sud și mergea spre nord și altul de pe direcţia est-vest. Primii locuitori ai Bârladului au fost vameșii, au urmat funcţionarii administrativi, urmaţi de negustori și meșteșugari. A fost un moment al întemeierii așezării, un moment de descălecare, documentele ulterioare o demonstrează.

Toţi cei care s-au stabilit aici erau creștini și aveau nevoie de o biserică și de preoţi. Această instituţie a fost organizată de Alexandru cel Bun, domnia sa fiind primul ctitor al bisericii, al vechii biserici domnești din Bârlad, biserica pe care un călător străin, Bandini, a numit-o biserica Sf. Chiril. Nu greșea, *chir* în limba greacă însemnând *domn.* Această biserică a fost ridicată în medianul central al târgului, în piaţa centrală din acel timp, în partea de nord a podului de peste râul Bârlad ; spre sud, descălecătorii au întemeiat Uliţa Veche.

Alexandru cel Bun a adus și preoţi din Ţara de Sus a Moldovei, pe fraţii Draghie și Toader.

Preotul Draghie s-a întors în Ţara de Sus, preotul Toader și-a servit Domnul și pe Dumnezeu până la capătul zilelor lui. El a fost primul preot atestat documentar în Bârlad, primul preot domnesc, preot care a servit la o biserică domnească. Documentele au mai înregistrat și alţi preoţi domnești în Bârlad, preoţi care au servit biserica înainte de domnia și ctitorirea lui Vasile Lupu.

Roman I

Alexandru cel Bun

SIMION BOGDĂNESCU

UN STRIGĂT MESIANIC TULBURĂTOR

După o lungă și bogată activitate profesională și ştiinţifică – mai ales în domeniul istoriei – după atâtea cărţi editate, pot să-mi îngădui să fac afirmaţia că profesorul de istorie Gheorghe Gherghe, oltean zăicoian de obârșie, a prins noi rădăcini și a lăstărit, devenind un moldovean cu acte doveditoare la Scaunul Domniei. S-a identificat atât de mult cu zona aceasta berladnică, încât stăpânește cu memoria și inteligenţa istoria acestor locuri mai dihai decât un moldovean get-beget. I-am citit multe dintre cărţi și l-am însoţit în unele expediţii arheologice cu domnul Marin Rotaru pe la Banca, pe la Costeşti, Dinga, Pârveşti, pe la restul de mânăstire de la Corlăteşti, pe la gospodăria lui Horia Stamatin din Bogdăneşti, încercând să trecem prin mlaștinile de la Orgoieşti către schitul Cârţibaşi, la care, din motive de natură sălbatică, neparcursă de picior de om, am renunţat.

Gheorghe Gherghe este un istoric (și local) de rigoare ştiinţifică, îmbinând metoda teoretică admirabil stăpânită cu cercetarea în teren, cu elemente solide de etimologie (deci de lingvistică), într-o interpretare originală, bazată pe sincretism. Dar, fundamental, ipostaza sa de istoric este una romantică, aș zice pașoptistă cu elemente junimiste (via A.D. Xenopol și N. Iorga), patriotică în esenţă, „în marginile Adevărului“ (ar zice Titu Maiorescu) și curat naţionalistă, bazată și pe gândirismul nostru ortodoxist (Nichifor Crainic, Ion Pillat, Lucian Blaga, Radu Gyr), ajungând până la Constantin Noica, Nicolae Steinhardt și Valeriu Anania). Poate nu exclude nici părţile bune ale mișcării legionare!

Am fost rugat să prezint cartea apărută la Editura Pim, carte iordanizată cu numele „Un strigăt din Bârlad. Trăiască Naţia!“ Dacă n-ar fi fost vorba de profesorul Gheorghe Gherghe, aș fi refuzat. Dar, gândindu-mă că suntem și colegi „academicieni bârlădeni“ de suferinţă prin unele spitale, am acceptat, chiar sacrificându-mi ore ce-ar fi trebuit să le consacru unei cărţi de-ale mele.

Ce idei mi-a generat această lectură în fugă, dar atentă?

Titlul „Trăiască Naţia!“ este explicat de autorul însuși: este salutul personal al Poetului Naţional Mihai Eminescu, la care i se răspundea: „Sus cu ea!“. Însă Gheorghe Gherghe îl strigă și el acum din Bârlad, oraș al cărui certificat de naștere a fost semnat de Alexandru cel Bun în documentul din 8 octombrie 1408, și ne îndeamnă să luăm aminte că Roman I Întregitorul, unificatorul Moldovei, și Alexandru cel Bun „trebuie să aibă statui în Bârlad. Locul așteaptă lângă podul Pescăriei!“ Eu l-aș adăuga și pe Petru Rareș (că doar era ...pescar!).

În structura sa, cartea cuprinde: „Dedicaţii, Motto-uri (C. Gane, M. Eminescu), De ce <Un strigăt din Bârlad>, Roman I Întregitorul, simbol al Unirii, Certificatul de naștere al Târgului Bârlad, Cuvinte lămuritoare“, dar adevăratul corp al lucrării este alcătuit din două mari părţi: „Trăiască Naţia! – Momentul Adevărului“ și „Neam și Ţară. Românisme. Gânduri răzlețe.“ Aceste ultime două părţi, cele mai cuprinzătoare și mai consistente, au și aspectul unui jurnal de idei și concentrarea unor adevărate cugetări. Din ele s-ar putea crea o densă carte de eseuri pe tema actuală a României și românilor de azi, pe care toţi o trăim și, mai mult ori mai puţin, o suferim.

„Trăiască Naţia!“ începe cu data de 24 septembrie 2018. Și iată notiţa: „Fraţi români! Am întâlnit părinţi fericiţi. Aveau copiii în State, Canada, Australia, Spania... Se întâlnesc online!

Totul este *Wow și Ok*.“ Și se încheie cu „Momentul Adevărului“, datat 6 februarie 2019. Iată notița: „Plecat din Țara ta, ești alt om, nu mai ai părinții, bunicii, neamurile, rădăcinile, nu mai ai nimic. Ai un alt trai. Ești vai (nu *Wow*) de Mama Ta!

Ultima parte, „Neam și Țară. Românisme. Gânduri răzlețe“, conține 400 de maxime, vrând parcă să sintetizeze ceea ce autorul a arătat explicit în „Trăiască Nația!“ Ideile susținute au un accent mesianic tulburător, ca-n versetele biblice ale Psalmilor, ca-n poemul în proză „Cântarea României“ al lui Alecu Russo, ca-n unele pagini ale „Istoriei românilor supt Mihai-Voievod viteazul“ a lui Nicolae Bălcescu, ca-n unele poeme ale lui Mihai Eminescu („Doina“), George Coșbuc, Octavian Goga, Aron Cotruș, Ioan Alexandru și chiar Mihai Beniuc din „Cântece de pierzanie“ (inițial „Cu Dumnezeu la cot“).

Gheorghe Gherghe tratează plecarea a cinci milioane de români din țară, în timp de pace, cu un ciudat umor absurd: „Pentru noi, românii, nu contează cât muncești, contează câți bani primești, nu contează că ducem la păscut o vacă, noi să primim laptele de la zece vaci!“ Trăiască Nația!: „Guvernul are dreptate: în România se înregistrează un progres economic, se înmulțesc și se măresc cimitirele!(...) Copiii celor care încă n-au plecat în veșnicie, în pământul Țării, sunt acum: americani, canadieni, germani, spanioli, italieni etc. Românii de astăzi trăiesc o adevărată „goană după vânt“ („vânare de vânt“, în Eclesiast), iar România este de vânzare la străini!“ Autorul se referă în multe notații la oculta maghiară și austriacă, la intențiile acestora de a reface Imperiul Habsburgic și Ungaria Mare, prin destructurarea unității statale a națiunii române, sub diverse metode: „Multe evenimente sunt prezentate ca desfășurate în Ardeal, nu în România. A apărut Harta turistică hașurată a României, care împarte țara noastră în două zone: fostul regat al României și teritoriul stăpânirii austro-ungare.“ Autorul subliniază un mare adevăr: politica de maghiarizare în Transilvania, mai accentuată din secolul al XIV-lea, și care se continuă, din păcate, și astăzi sub oblăduirea guvernelor democratice (așa-zis democratice) de la București, Budapesta și U.E.

Multe notații surprind sistemul medical românesc actual, goana asistentelor și a doctorilor după șpagă (experiențe trăite și de Gheorghe Gherghe prin spitalele vieții sale recente!). „Personalul medical este mai preocupat de bani, mai bine-zis de șpagă, decât de profesie. Oare cine-i mai satură de bani?“ Concluzia: „Personalul medical este mai bolnav decât pacienții!“ „Într-o internare de cinci săptămâni, pensia mi-a ajuns numai pentru infirmiere, pentru restul știe Banca Transilvania!“

Unele notații cuprind *in nuce* subiecte de romane de familie. De pildă aceea datată 29 octombrie 2018, în care ne relatează lapidar despre un sat românesc golit de locuitori, prin plecarea acestora peste mări și țări. O femeie bătrână avea copiii americani în New York, la etajul 135. Femeia mai avea o pisică, un câine și zece găini. Femeia a murit. Sătenii au înmormântat-o în cimitir, copiii ei n-au venit la înmormântare. E umor absurd: cele zece găini i-au fost tăiate pentru pomană, pisica s-a aciuat la vecin, câinele i-a murit aproape de mormânt. Trăiască Nația!

Pleacă mulți din România, dar mai ales femeile, cu motiv sau fără motiv, pleacă elevele de liceu...Biserica ortodoxă ce face? Nimic. Dimpotrivă. Construiește biserici fără enoriași. Sau se mută preoții cu parohiile în Spania, Franța, Belgia. Regretul autorului este profund: „Hristos este în ceruri, dar oamenii sunt pe pământ.“

Volumul are și notații absurde, referitoare la învățământul românesc actual condus de Kati Abramburica, mai nou, Răzgândica, care școlarizează gratis elevi/viitori studenți pentru Apusul Europei.

Mi-a plăcut enorm o interpretare a simbolisticii culorilor de pe steagul nostru național: roșu, galben și albastru. În mijloc, subliniază și interpretează autorul, este galbenul, ca Soarele în centrul Universului. „Galbenul din steagul României pare să simbolizeze și lanurile de grâu de pe ogoarele țării, dar mai ales reprezintă mămăliga românească, galbenă, rotundă, aburindă, aidoma Soarelui.“ România este rotundă la granițe ca o mămăligă. Ca să fac haz, e un pic tipărită la est și la nord de ucrainieni cu făcăleţul sau cu patul armei.

Ici-colo în carte izvorăsc și unde sincere de lirism. Atunci notațiile capătă caracter poematic. Exemplu: 20 decembrie 2018, în care autorul meditează la destinul celor din familia domniei sale, îngropați în cimitirul satului din Zăicoi. Zice, cutremurat: „Dintr-un mormânt, din pământul Țării Mele, voi privi și eu cerul și aștrii care-mi ocrotesc patria...“ Precum poetul Lucian Blaga: „Înmormântat în astă stea/În nopți voi lumina cu ea!“ Sau alt exemplu: 25 ianuarie 2019 – un poem în proză de foarte bună calitate: „Strămoșii mei mi-au lăsat lacrimile lor în pumni, lacrimi strânse la sapă, la coasă, la pădure, în tranșee, cu ele să ud pământul Țării...“ Migrația românilor de astăzi va duce la pieirea satului, implicit la pierderea românismului, și noi vom fi acuzați că „România a ajuns Țara cucuvelelor!“

Ultima parte a cărții, „Neam și Țară. Românisme. Gânduri răzlețe“, conține, cum am afirmat mai sus, 400 de cugetări care dovedesc faptul că Gheorghe Gherghe este un spirit profund, cu reale calități meditative, în stare să pătrundă resorturile adânci ale gândirii și ființei. Nu toate se află la aceeași tensiune înaltă, dar există destule care certifică plăcerea autorului de a da adevăruri general valabile, în stare să producă în mintea cititorului satisfacții estetico-filosofice. Iată: „Fără Țară vei merge numai pe nisipuri mișcătoare“(7), „E tragic să vii în Țara ta ca turist“(36). Una cioraniană: „Există o imensă disperare în ființa neamului românesc, o fugă nebună, haotică, în lumea largă. Românii au în ei o disperare a dispariției.“(114) Câteva cugetări sunt comic ambigue. De pildă: „Dacă o femeie află că vecinul este mai dotat, nu este un argument să-și părăsească familia și să se mute la el“. Sau: „Energiile feminine sunt lunare, energiile masculine sunt solare. Energiile feminine se hrănesc din energii solare.“ Sau: „În România se luptă pentru dreptul hoților.“

Ar mai fi multe de arătat, eu mă opresc aici ca să vă incit să citiți cartea. „Trăiască Nația!“ ne determină să clamăm și noi: Trăiască Gheorghe Gherghe, Autorul!

ELENA MONU

PERSONALITĂȚI BÂRLĂDENE: GRIGORE I. SUȚU (1794–1862)

Suțu, fiul lui Ioan Nicolae Suțu și al Mariei Ghika, s-a născut în casa familiei din Constantinopol în anul 1794. Pe linie paternă, el se înrudea cu ultimii domnitori fanarioți: Mihail din Moldova (1819–1821) și cu Alexandru din Țara Românească (1818 –1821). Numele familiei însemna, în traducere limba din limba turcă, *lăptar*, pentru că ascendentul neamului, cunoscut documentar, se ocupa de negoțul cu produse lactate în capitala Imperiului Otoman. Prin mama sa, Maria Ghika, Grigore Suțu cobora din numeroasa familie Ghica, greci de origine, după unii istorici, albanezi, după alții, care s-au stabilit în Moldova, undeva pe la mijlocul secolului al XVII-lea și, în scurt timp, pe unii dintre îi găsim deja în Țara Românească. Pentru a deosebi cele două ramuri din Principatele Române, s-a convenit ca ramura din Moldova să folosească grafia cu –k–. De reținut faptul că dintre toți domnitorii fanarioți, Ghiculeștii au dat șapte, ultimul, cronologic, fiind Grigore A. Ghika, domn al Moldovei (1849–1856). Trebuie apreciat că acesta, spre deosebire de Gheorghe Bibescu, domnitorul Țării Românești, a susținut prin toate modalitățile mișcarea unionistă. Poziția sa i-a cauzat nu numai uneltirile separatiștilor, ci și defăimările orchestrate la Curtea Franței lui Napoleon al III-lea, ceea ce l-a împins la sinucidere.

Nu știm când și în ce împrejurări Grigore Suțu a venit în Moldova: poate, după retragerea rușilor din Principate (1834). Cert este faptul că înainte de 13 octombrie 1839, când s-a căsătorit cu Elena (Elenco) Manu, Grigore Suțu a fost *affermeur de domaines* – ceea ce ar echivala cu arendaș de moșie. Prin căsătorie, el a devenit pământean, adică cetățean al Moldovei cu drepturi depline, care constau în dreptul de proprietate și, foarte important, dreptul de a ocupa funcții în stat, surse de venituri și privilegii. Dovada: neîntâmplător, în anul căsătoriei la Iași, lui Grigore Suțu i s-a acordat funcția de agă, sinonim cu șef al poliției orășenești. În anul 1849, domnitorul Grigore Ghika l-a numit ispravnic (prefect) al ținutului (județului)Tutova, iar în anul următor, l-a rechemat la Iași, ca agă. Prin calitatea sa de mare proprietar de moșii și de funcții, el a intrat în rândul protipendadei, obținând titlul de mare vornic al Moldovei (1852).

Credem că, din momentul naturalizării sale, Grigore Suțu s-a stabilit la Bârlad, unde a cumpărat un teren situat între strada Belvedere (astăzi, Bulevardul Epureanu), Strada Mare, mai trîrziu Regală, astăzi, Bulevardul Republicii. În partea de vest a proprietății, limitată de strada Belvedere, el și-a construit casa, situată astăzi pe Bulevadul Epureanu nr. 26, casă care cuprindea șase încăperi, beci și atenanse. În arhitectura casei se observă și astăzi elemente ale stilului neoclasic: profiluri ornamentate cu scoici, fronton cu basoreliefuri (care nu mai există), podul înalt cu lucarne dispuse deasupra fațadei casei.

În anul 1857, îndeplinind criteriile legii electorale și fiind cunoscut în urbe, Grigore Suțu a fost ales, din partea marilor proprietari, deputat în Adunarea ad-hoc a Moldovei, avându-l coleg pe Manolache Costache Epureanu – ambii reprezentând ținutul Tutovei.

În ultimii ani de viață, Grigore Suțu a rămas la fel de activ, pentru meritele sale, tutovenii alegându-l în Parlamentul României unicameral, care s-a numit, până în 1864, Adunarea electivă. Chiar dacă sumare, informațiile de mai sus demonstrează respectul de care se bucura în ochii concetățenilor, precum și vitalitatea acestui boier patriot. Survenită neașteptat în 1862, moartea l-a găsit în plină activitate.

Deosebit de interesantă ca destin uman a fost și viața sa de familie. Făcut târziu pentru vremurile de atunci – mirele avea 45 de ani, aleasa, 49 – mariajul său cu Elena Manu (1790 –1875), „mare proprietară și cunoscută în Moldova ca filantroapă", a durat până în 1846, cuplul neavând copii. Poate acesta să fi fost motivul divorțului, și faptul că, în același an, Grigore Suțu s-a însoțit cu tânăra Caterina Alberti (1827 – 1865), fiica lui Gheorghe Alberti, ban de Basarabia. Căsătoria s-a dovedit a fi „productivă", pentru că, la o vârstă înaintată, bârlădeanul prin adopție a devenit tatăl a patru copii: Maria (1847 – 1919, cimitrul Bellu), Gheorghe/ George (1851–1896), Alexandru (1854 – 1934) și Caterina (1857–1918).

Maria, care purta numele de botez al bunicii paterne, s-a căsătorit cu André Thiery (1833 – 1895), avocat și ministru francez, înmormântat la Cimitirul Eternitatea din Bârlad.

Gheorghe /George Soutzo), ofițer, căsătorit cu Maria Scorțescu, de care a divorțat în anul 1875, a fost primul membru al familiei înmormântat, așa cum e menționat pe placa funerară, în cavoul Suțu.

Alexandru, cel mai longeviv din familie, probabil proprietar de moșie, a trăit toată viața în casa părintească din Bârlad, unde aveau loc reuniunile prietenilor săi din familiile aristocrației bârlădene: Juvara, Miclescu, Kostaki, Emandi etc. Și el a fost înmormântat în cavoul familiei.

Caterina/ Catherine s-a căsătorit cu un Sachelaride, probabil grec din Bârlad, și a fost înmormântată alături de frații săi, Gheorghe și Alexandru și de cumnatul lor francez, André Thiery.

Sursele studiului nostru sunt: informațiile pe care ni le-a transmis în scris domnul Radu Negrescu-Suțu, descendent al familiei pe linie feminină și cercetarea proprie efectuată în documentele vremii și la Cimitrul Eternitatea din Bârlad .

Aceste câteva informații vin să se alăture nesfârșitei, neîmplinitei istorii a familiilor boierești, din „seria": *Trecute vieți de doamne și domnițe...*

Casa Suțu de pe Bdul Epureanu nr. 26

ROMÂNIA
JUDEŢUL VASLUI
MUNICIPIUL BÂRLAD
CONSILIUL LOCAL

HOTĂRÂREA nr. 157 / 17.05.2019

privind acordarea titlului de „Cetăţean de Onoare al municipiului Bârlad“ domnului MIRCEA COLOŞENCO

având în vedere expunerea de motive a primarului;

având în vedere Raportul Biroului Presă, Relaţii cu Publicul, Relaţii cu Instituţiile de Învăţământ, Cultură, Sănătate şi Sport din cadrul Aparatului de specialitate al primarului Municipiului Bârlad;

având în vedere avizul comisiilor de specialitate ale Consiliului Local Municipal Bârlad;

potrivit procesului verbal al Comisiei de validare a Consiliului Local;

având în vedere Hotărârea Consiliului Local Municipal Bârlad nr. 215/30.08.2006, privind aprobarea Regulamentului pentru acordarea titlului de „Cetăţean de Onoare al municipiului Bârlad“;

în temeiul art. 36 alin. 2 lit. c şi ale art. 45 alin. 1 şi 5, 115 alin. 1 lit. b şi art. 117 alin. 1 lit. a din 1 din Legea nr. 215/2001 privind administraţia publică locală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare,

HOTĂRĂŞTE:

ARTICOL UNIC - Se conferă titlul de „Cetăţean de Onoare al municipiului Bârlad“ domnului MIRCEA COLOŞENCO.

Dată astăzi, 17.05.2019

Preşedinte de şedinţă,
Consilier,
Popa Catinca

Contrasemnează,
Secretar,
Jr. Harei Cătălin

Mult stimate Domnule Primar,

Vă rog să primiţi întreaga consideraţie pentru acordarea titlului de **Cetăţean de Onoare al municipiului Bârlad**, hotărâre luată împreună cu Consiliul Local Municipal, demnitate pe care o voi purta cu mândrie, venind după o meditaţie chibzuită de recunoaştere a modestelor mele contribuţii la descrierea şi răspândirea valorilor culturale specifice bârlădene în Ţară şi dincolo de hotare.

Totodată, doresc Domniei Voastre, distinşilor membri ai Consiliului Local Municipal, precum şi tuturor bârlădenilor din urbe ori stabiliţi pe alte meridiane, care nu au uitat, iubesc şi preţuiesc spiritualitatea românească, tot binele din lume în folos personal, naţional şi european!

Cu stimă deosebită,
Mircea Coloşenco

17 iunie 2019

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BÂRLAD

CONSILIUL LOCAL BÂRLAD

CETĂŢEAN DE ONOARE
AL MUNICIPIULUI BÂRLAD

Se conferă domnului MIRCEA COLOŞENCO,
personalitate cu o excepţională vocaţie spirituală,
în semn de recunoştinţă pentru contribuţia deosebită
spre folosul culturii locale şi naţionale, pentru promovarea şi
recunoaşterea valorilor bârlădene în ţară şi în lume.

Bârlad,
16 iunie, 2019

ÎN NUMELE CONSILIERILOR LOCALI,
PRIMARUL MUN. BÂRLAD,
Av. Dumitru Boroş

DOAMNA LILIANA SÂRBU
IN MEMORIAM

S-a despărţit de noi în prima vineri a acestui aprilie, la oră încă solară de după-amiază, **Doamna farmacistă Liliana Sârbu**.

Fără să ne pregătească...

Trimiţându-ne mesaje în eter, până cu două zile înainte de clipa plecării. Unul din ultimele – dar cum să ne fi gândit că era cel din urmă? – era despre minunea de femeie şi Regină a României, pe nume Maria…

Pentru că era o feminină şi o feministă, Doamna Liliana Sârbu. Care se gândea, cu nădejde de mai bine, la menirea femeii, la exemplaritatea ei, atât amar de vreme nerecunoscută. Femeia, nu doar mamă – dar în primul rând mamă – femeia soţie, femeia profesionistă, femeia colegă, femeia prietenă, şi toate în primul rând!

Aşa cum era Doamna Liliana Sârbu. Elegantă şi sobră în distincţia şi rafinamentul ei. Doamna în alb imaculat, ieşind cu un zâmbet în întâmpinarea oricui venea în *casa* ei *de la farmacie*: biroul-laborator unde oficia cu pasiune pentru perpetuarea tradiţiei *preparatelor magistrale*, tradiţie ce pare astăzi, prin împuţinarea specialiştilor, în primejdie. Farmacistul-şef Liliana Sârbu avea prestanţa şi autoritatea care veneau din devotamentul şi respectul faţă de locul *sfinţit* prin abnegaţie şi căldura prezenţei: căldură şi înţeleaptă învăţătură dăruite colegelor tinere, cuvânt bun, sfat şi sprijin oferite oamenilor în suferinţă.

Doamna în alb imaculat era la fel de impecabila *stăpână a casei de acasă*, unde era mamă şi – atât cât a îngăduit Cel de Sus – soţie iubitoare, devotată faţă de tot ce înseamnă viaţa de familie, găsind mereu calea bună de urmat pentru toţi cei dragi, trăindu-le cu mândrie bucuriile şi realizările, ţinându-i aproape, cu mare grijă de a le respecta, încurajându-i, drumul propriu.

Asemenea era cu prietenele şi prietenii de-o viaţă, pe care îi iubea statornic şi necondiţionat, constanţa în prietenie fiindu-i virtute nedezminţită: trăia în cultul şi bucuria prieteniei.

Părea că deţine, ca într-un sipet interior tainic, dar hărăzit deschiderii spre ceilalţi, ideea salvatoare, mâna de ajutor, astfel că toţi vedeau în ea pe omul mereu gata să le ofere răspunsul, leacul dorit. În fapt, leacul miraculos al omeniei.

I-am simţit tare mult lipsa în ultimul an şi jumătate de când nu şi-a mai ocupat locul obişnuit la Academia Bârlădeană. O ştiam şi o vedeam – ne-a dovedit-o în atâtea împrejurări – atât de prezentă în tot ce înseamnă, în viaţa urbei, centenara noastră societate culturală; atât de generoasă, entuziastă şi plină de solicitudine în susţinerea activităţilor. Îi urmăream reacţiile, îi ascultam sugestiile legate de tot ce însemna programul societăţii noastre, îi aşteptam colaborările la revistă. E aşa de trist să ne aflăm astăzi în situaţia de a oferi, postum, familiei, cel mai recent număr al revistei!

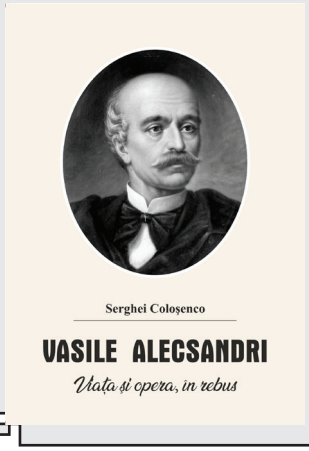
Ne va lipsi mult colega noastră de Academie Bârlădeană!

Şi o vom căuta mereu cu privirea, în spaţiile culturale ale Bârladului, pe partenera noastră – de concerte, vernisaje de artă, spectacole de teatru, reuniuni academice – pe iubitoarea de bine şi frumos, Liliana Sârbu. **(E. P.)**

Liliana Sârbu, în viziunea artistului plastic Gh. Alupoaei

SEMNAL

Integrala **Vasile Alecsandri**, 290 pagini, apărută la împlinirea a 201 ani de la naşterea „bardului de la Mircești”.

LUMINIŢA COJOACĂ

Unirea

Suntem ai munţilor eroi
De mii de ani pe creste înalte
Rătăcitor cu fraţi de soi
Ne înălţăm vădit la Poartă
E trist pământul cu nevoi
Şi cu păcate în credinţă
Nealăturăm Domnului noi
În ceasul sfânt cu biruinţă

Ferice Domnul călător
Ce strigă sfânt la ceas de seară
Pământul candelă mereu
Ninge dorinţa în inimioară.

Un poem de...

Lucian VASILIU

În tonalitatea de tandră, gravă şagă ce-i este marcă, Lucian Vasiliu îşi preumblă cititorul, cu care-şi împarte, prin clipiri complice, codul (numeric) personal, prin culturi, cu popasuri nenumărate (de-o clipă, de-un vers, de mai multe) şi trimiteri la atâţia MARI, ai noştri, ai lumii...

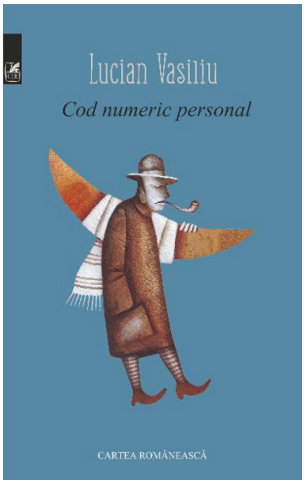
Arbore genealogic

Am cercetat
gromovnice, calendare, vechi agende

Şi ce am aflat? Tatăl meu, Ştefan
s-a născut într-o zi de luni.
Era 1 iunie 1908, în Berladul/Bîrladul/Baaadul
negustorilor Tache, Ianke şi Cadâr

Mama mea, Elisabeta
s-a născut într-o zi de duminică.
Era 25 mai 1925,
zi de horă, după slujba de la biserică

Soţia mea, Iolanda
s-a născut într-o zi de marţi.
Era 29 septembrie 1964,
zi în care alunecări de teren
tulburau colina Tătăraşi

Fiica noastră, Maria-Luiza
s-a născut miercuri.
Era Adormirea Maicii Domnului
15 august 1984 –
astrele prevesteau
călătoria mea
la mormîntul Fecioarei

Fiul nostru, Cezar-Ştefan
s-a născut într-o zi de marţi.
Era 27 aprilie 1999
pe cînd visam
a doua oară
un citat din Confucius...

Mama mea Elisabeta mă născu
la un an după moartea lui Stalin
la 1000 de ani de la Marea Schismă
la 100 de ani de la inventarea acordeonului
la 100 de ani de cînd ofiţerul rus,
viitor mare scriitor, Lev Tolstoi,
trecea Prutul pe la vama/târgul Sculeni

la 100 de ani
de la naşterea lui Rimbaud

DEBUT POETIC

OANA GUZGAN

Interogaţie

Şi când va fi să nu mai fiu
Ca un Icar ce cade-n gol
Cu-aripile-i ce s-au topit
De-naltul zbor...
Tu, viaţă, tot vei triumfa,
Oare de mine-ţi va fi dor...?

Nesomnul

Noaptea vine ca un ghimpe,
Schilodindu-mi trupul greu
Şi pătrunde-n amintire
Răscolindu-mi Eul meu.

Gânduri vechi, tenebre visuri
Năvălesc în gându-mi mut
Scrutând iar a mea trăire
Şi-al meu suflet ce-i pierdut.

Gingăşie

Dintr-o stamină s-a desprins
Un firicel de nostalgie
Şi-n zborul lui ce m-a cuprins,
Simţeam în suflet duioşie.

Un vers frumos de nedescris
Îmi răsună atunci în rânduri
Şi slova lui de nepătruns
Îmi măcină atâtea gânduri.

Şi a plecat cu-al lui polen
Şi cu-a lui toată gingăşie.
Eu am rămas cu un mister
Ascuns în grea melancolie.

Caseta gândurilor gnomice

*A ierta este a ne scăpa de-o grijă; a face pe vinovat să-şi uite greşeala e meşteşugul nobleţei sufleteteşti.

* Cadavrele arse n-au nevoie de flori.

*Dragostea-i cea mai uriaşă lege a firii; scoateţi-o din natură şi toată armonia universală (...) se prăvăleşte.

ZOE G. FRASIN

ROXANA GALAN

TOTUL ESTE PRAF...

„Praf la statuie” e strălfulgerarea poetului meditativ, care gustă din esența absolutului și transformă filosofic lumea în materie primă, din care toate se nasc.

Din încercările vechii filosofii antice care punea în prim plan un element (apă, aer, pământ, foc, *apeiron*, atom...), Simion Bogdănescu alege o formă disipată a pământului, ce se transformă în praf, asemeni micimii atomului, micimii omului în raport cu Universul și începe asocieri halucinante, pe care cititorul versat le distinge treptat, ca într-un joc de-a originea și finalul, căci din pământ ne naștem și tot acolo ne întoarcem... Suntem foc ce arde, contopind pământul cu cerul, și conturând în statuie praful adunat din galaxii, pentru a redeveni praf cosmic, pierdut în infinit: „Multe lumini se vor stinge și nisipul va ninge! Și va învinge.” Autorul simte micimea omului în colbul astral, finețea lui înconjurată mereu de neprevăzut: „Ce finețe a execuției să împingi cu vârful flexibil al floretei un fir de praf prin aer!” Paradoxul uman e însăși viața, un fir de praf, lăsat la întâmplare, dirijat de o floretă nevăzută, despre care inventăm un destin, sau o forță manipulatoare omenească. Dintre firele de nisip, unele se pot materializa în statui, în spirite perene, altele nu: „Nimeni nu poate măcar bănui (nicicum știi) care sunt firele de praf de pe pământ sau din Univers ce se vor condensa într-o statuie. Rezultă că infinitul e inconștient!”. Din acest inconștient ne luăm doza de nebunie, de îndrăzneală: „Ce mare păcat că iubirile, de multe ori, rămân sterpe! Idealurile ce nu se ating, rămân printre ele.”

Viziunea autorului arată că toate își au originea în praful care se transformă în piatra ce dăinuie peste veacuri, dar care, în final, redevine mereu „praf”. Timpul e nisip fluid... „tăcerea de ceasuri”și reversul ei, Clepsidra... chiar și galaxia e „prăfărie”. Reflecțiile sună ades a chemare poetică: „Secundele se duc în faptă (șoaptă) spre țările fără de treaptă”. Imaginile nesfârșitului pustiu, nesfârșitului mării, al gândurilor noastre, la fel de infinite, seamănă cu fluxul și refluxul, cu paradoxul înălțării și căderii umane. „Grăunte de praf în grăunte de gând, comprimate în grea tăcere veșnică, iar din această enigmă, sub infinită presiune, numai un nesfârșit țiuit.”

Dacă Universul infinit este inconștient, înseamnă că nu are morală; deci viața s-a născut dintr-un impuls, un praf al statuii care reprezintă efemerul ce-și dorește să devină eternitate.

Cum privește gânditorul lumea? Ca miracolul apariției omului, om ce posedă înclinația de a înțelege manifestările sale, iar esența acestuia înseamnă căutarea la nesfârșit a explicării sensului vieții.

La fel de adânci și sugestive sunt corespondențele dintre ideea de Univers (Spațiu-Timp), univers uman și existență. Completitudinea umană nu poate exista în afara Unului ca Tot! „Singurul scop al vieții în Univers nu este de a trăi pentru sine, ci a dispărea pentru alții.”

Conștient de micimea noastră, autorul indică un raport de care nu suntem conștienți: „...Eu cred că (viața) a apărut de la complex la simplu. O planetă a dat un fir de praf.”

Nu trebuie să ne buricăm că suntem ființe inteligente! Nu am făcut decât să descoperim „...tragismul existenței în pustia infinită.” Frumos și trist, suntem un „punct de praf” la asta „...m-a redus învingătoarea tăcere.”

Dacă totul e praf, ca element de început și de sfârșit, ca reintegrare în tot, noi suntem acel „fir de praf” care inventează noțiuni explicative, ce în final se evaporă în praful universal: „Noi gândim între relativ și absolut, când în fapt ele sunt identice”.

Inversiunile ideatice dau naștere paradoxului uman din care suntem construiți: „Statuia are idee (gândire), dar gândirea (ideea) nu are statuie”. Înseamnă că multe lucruri n-au sens!

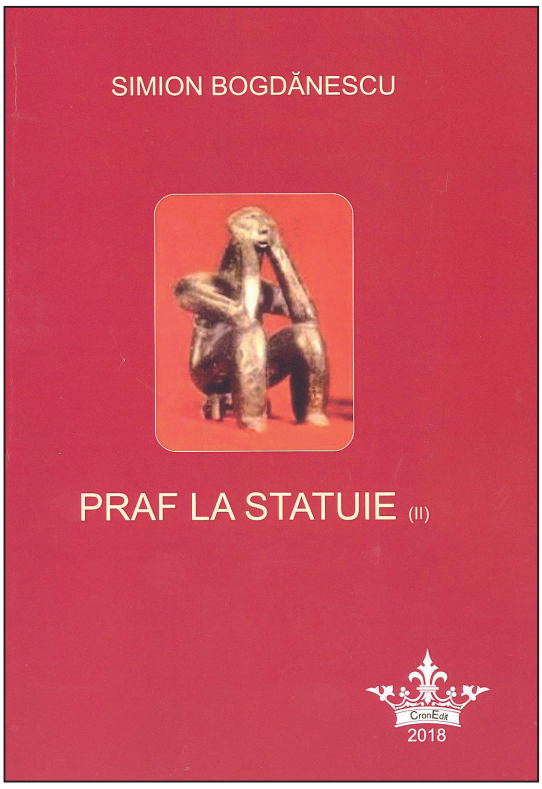
Trăim într-un spațiu închis și redus, fără să cuprindem Tot, dar putem să gândim despre acela: „Punctul de nisip de pe plajele Mării Negre nu știe nimic despre fratele lui de pe țărmul Mării Albe, chiar dacă (...) înainte au fost Unul sau Una.”

„Nu murim de tot dar nici nu trăim de tot”, căci asemeni scoicii care are „...încrustat în peretele ei tot murmurul mării”, nimic nu e definitiv. E uimitor cum surprinde Simion Bogdănescu sinteza gândirii umane care se străduie să se eternizeze: „Faptul de a nu fi privit în Cosmos este suprema uimire, nu orbire.”

Așa cum simte eternitatea, tot așa simte poetul și inutilitatea actelor umane îndreptate spre infinit: „N-a numărat nimeni statuile din lume, după cum nimeni firele de praf din Univers.”

Felul în care simte infinitatea îl face să afirme că omul nu poate trăi infinitul, nu-l poate percepe, dar îl poate gândi: „Spiritul are drumul cel mai lung, întrucât nu se termină și nu se dezvăluie în fizic, niciodată.”

Dincolo de orice expresie meditativ creativă, regăsită pe orice filă, acest volum este un model despre cum se poate crea frumusețe din imaginea gândului care îmbrățișează eternitatea prin praf transformat în/la statuie.

SIMION BOGDĂNESCU

MAI MULT CA „FEMEIA ÎN FAȚA OGLINZII“

Chiar mi s-a reflectat pe chip o surprinzătoare bucurie când doamna Mariana Sava mi-a comunicat că ar dori să-i prezint o carte înscrisă în perenitatea Gutenberg cu numele de botez „Viață strânsă în gheme“, recent apărută la generoasa Editură Pim din Iași. Am acceptat, am primit cartea, am citit-o cu atenție și cu înfrigurare și mi-am conturat un fel de imagine sensibilă și ideatică pe care încerc, în fața dumneavoastră, să o traduc în și prin cuvinte.

Dinspre lectura mare, dinspre aleasa cultură, vine scrisul târziu al doamnei profesoare și bibliotecare Mariana Sava. El ține de autoscopia, de narcisismul consubstanțial al femeilor-scriitoare, mai frecvent în proza românească a începutului de veac XX, ilustrat, de pildă, de Hortensia Papadat-Bengescu în volumele de proză scurtă „Ape adânci“ (1919) și „Femeia în fața oglinzii“(1921).

Autoarea Mariana Sava este stăpânită de o sigură undă bovarică, flaubertiană. Cum Gustave Flaubert afirma răspicat: *Madame Bovary, c'est moi*!, cum, după el, G. Călinescu susținea: *Otilia c'est moi*, așa și Mariana Sava proclamă: *Catrina sunt eu*!

Cartea „Viață strânsă în gheme“ cuprinde proză scurtă (33 de povestiri subiectiv/obiective, 33, cifră isusiacă, după care se conturează o generație), precedată de o prefață (Gruia Novac), prolog (autoarea) și un poem în proză („Mamele“), iar la sfârșit, două postfețe, aparținând, una dnei prof. Mariana Rogoz-Stratulat și alta poetului Ion Gabriel Pușcă, frecventator al cenaclului „Aripi tinere“ condus odinioară de mine.

Discursul diegetic are la bază, aproape egal, o îngemănare dintre persoana I (subiectiv, perspectivă narativă „împreună cu“) și persoana a III-a (obiectiv, perspectivă narativă focalizată dindărăt, *en arrière*). Înseamnă că vocea auctorială se dedublează și rememorează când, după un timp liniar (diacronie), când după un timp elastic, din perspectiva intuiției și a duratei pure bergsoniene, aplicată de marele romancier francez Marcel Proust în celebrul său roman „În căutarea timpului pierdut“ și pe care i l-a explicat prietenului său român, Antoine Bibescu (într-o scrisoare). Iată dovada prin afirmația dnei Mariana Sava: „Am închis pentru o clipă ochii. Mă trezesc surâzând, imaginându-mi că trec prin starea lui Proust, doar madeleina e alta!“(din povestirea „Miniatură din dor“).

Cele 33 de gheme scripturale au caracteristici diferite, dacă e să le încadrăm strict în specia literară:

– unele au caracter poematic (fiind îmbibate de lirism și numai dispunerea grafică le face să fie considerate proză), precum: „Mi-am pus inima într-un copac și a ars odată cu el...“ – poem în proză despre arborele casei, *axis mundi*: „Covorul de frunze, așternut pe pământul pregătit de iarnă, devine haina pe care viața ți-o va pune și ție pe umeri, cândva...“, mare parte din „Soarele meu oranj“;

– altele, cele mai multe, de altfel, sunt povestiri realist-psihologice, cu inserții existențialiste, mulate pe teoria lui Albert Camus despre „zidul absurdului“ și aruncarea individului în lume, din cele două cărți de eseuri, „Mitul lui Sisif“ și „Omul revoltat“ (de pildă, „Miniatură pentru mama“: „Când, la naștere, ni s-a tăiat cordonul ombilical, despărțindu-ne de mame, a fost o despărțire temporară, fizică, doar pentru a putea să fim aruncați în lume.“ „Zidul“: „Cum să poți duce o luptă echitabilă cu zidul din fața ta, dacă nu are nicio nișă, nicio spărtură?“

– Și altele au un accentuat, un pertinent caracter eseistic. E, mai ales, plăcerea autoarei de a medita asupra vieții...(„Ancorați în trecut“).

Au făcut-o mulți de tot. Și dacă e s-o spunem deschis, literatura română cultă se deschide cu poemul filosofic „Viiața lumii“ de Miron Costin (1673!), și continuă cu romanele „Viața la țară“ al lui Duiliu Zamfirescu (1894/1898), „Viața și opiniile lui Zacharias Lichter“ al lui Matei Călinescu (1969), „Viața ca o pradă“ al lui Marin Preda (1977),„Viața pe un peron“ de Octavian Paler (1981). Dar autoarea noastră are îndemnul moral de a da maxime adevărate, cugetări despre existența noastră în lume: „M-am pierdut pe mine pe drumul vieții și nu reușesc să mă ajung din urmă“; una tranșant hilozoistă: „Uneori, durerea unui arbore tăiat este la fel de mare cu pierderea unei ființe dragi“; „Ce fire a creat Dumnezeu, din ce sunt făcute, încât nenăscutul să știe, să simtă, să dorească?“; „Ce e singurătatea?...este starea de înțelegere cu tine însăți“; „Gheme colorate, gheme de amintiri, viața mea strânsă în gheme! Fire lungi, fire scurte, fire aspre, fire pufoase, fire colorate sau fire albe, fire sure, toate s-au strâns în gheme...“

Toate acestea leagă și dezleagă sensul general și viziunea autoarei asupra existenței. Este firul sorții tors și strâns în ghem! În Marele Ghem din mitologia noastră națională (credința în Ursitoare!) și mitologia universală grecească (firul Ariadnei și Ghemul Parcelor!). E de la sine înțeles că autoarea face proză autobiografică, de memorialistică, despre familia ei, despre copilăria, adolescența, maturitatea ei, fără menajamente, fără sentimentalisme, fără regrete. Ba, uneori, trebuie spus, plonjează în câteva aspecte naturaliste care, însă, nu știrbesc valoarea cărții și nu lezează spiritele puritaniste atât de mult încât să conducă la repudiere și negare (mai ales episodul cu întreruperea de sarcină!)

Declanșarea fluxului memoriei involuntare afective, în cazul scriitoarei Mariana Sava, nu se petrece prin intermediul senzațiilor (gustative, la Marcel Proust), ci mai degrabă ca la Camil Petrescu, prin intermediul conștiinței ce devine o adevărată oglindă („Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război“). Mai mult, la o atentă privire, este livrescă! Un *incipit* crengian! De la I. Creangă, din celebrele sale „Amintiri din copilărie“: „Stau sprijinită de amintirile copilăriei mele fericite și...“, „Stau câteodată și-mi aduc aminte ce oameni și ce vremuri...“

„Viața strânsă în gheme“, prima carte a Marianei Sava, are stil personal, bazat pe corectitudine și pe proprietatea termenilor, dar, fiind transferat în domeniul artei cuvântului, trece dincolo în metaforic și conotativ, în polisemantisme și unele echivocuri. Nu este, totuși, comparabil prin acribie cu stilul lui Gustave Flaubert (cel care avea grijă să nu repete un cuvânt pe aceeași pagină!) Este punerea în oglindă a talentului domniei sale, mai mult ca reflectare a conștiinței, mai mult ca „femeia în fața oglinzii!“

TEODOR OANCĂ

DILEMA MARCELEI

Marcela reveni în birou congestionată la faţă. Puteai citi pe faţa ei nu numai revoltă, ci şi îngrijorare. Paul observă starea colegei de birou şi spuse:

– Ce s-a întâmplat?

– Am o mie de draci.

Mai mult ca s-o scoată din starea nefirească în care se afla, Paul o privi lung şi o întrebă:

– Unde îi ai?

– Asta-i bună! spuse Marcela întorcându-i vorba. În mine, unde să-i am?

Paul o privi lung şi-i spuse cu căldură în glas:

– Dracii la o femeie sunt în sutien şi chiloţi.

– Eşti neserios. Dracii sunt la mine în cap. De-asta sunt nervoasă.

– Ai dreptate. Acolo dracii îşi fac de cap. Dar şefii lor unde sunt?

Marcela nu se aştepta la continuarea acestui dialog. Nu se putu abţine şi izbucni într-un hohot de râs. Paul remarcă la Marcela o schimbare de atitudine, un semn de normalitate şi-i răspunse cu un zâmbet.

– Ai auzit undeva schimbul acesta de replici? îl întrebă.

– Unde să aud? A fost o discuţie între noi şi atât. Aş vrea să cred că te-ai mai liniştit. Apoi o întrebă subtil:

– Ai fost în audienţă la director?

– N-am fost în audienţă. M-a chemat. Zău dacă mai înţeleg ceva. Ai auzit cumva de restructurări la noi?

– Nu. Asta a vrut să-ţi spună?

– M-a întrebat cum stau cu lucrarea, n-a zis nici că e mulţumit, nici că ceva îl îngrijorează, dar mi-a spus că vor fi nişte restructurări. Mi-am permis să-l întreb dacă aceste restructurări mă afectează. A zis că rămâne de văzut. După vorba asta am plecat din birou.

– Ne putem aştepta la orice, zise Paul. Mai e ceva sigur în vremea noastră?

Marcela trecu la birou. Calculatorul îi rămăsese deschis, privi în monitor, încercând să continue lucrul. Îi reveniră în minte cuvintele lui Paul: „Dar şefii lor unde sunt?" Ce l-o fi apucat să-mi spună vorba asta? se întrebă Marcela. Unde a vrut să ajungă? Frământările Marcelei o scuteau de privirile lui Paul. Monitorul calculatorului îi servea de paravan. N-o fi vrut să-mi dea de înţeles că e dispus să alunge dracii din mine? Nu dracii din cap l-ar interesa, ci şefii lor. I-ar surâde să se confrunte cu ei. Îl ştia pe Paul totdeauna pus pe şotii, spiritual, un coleg de treabă, îndrăgostit până peste poate de o doctoriţă, dar fără să dea semne de însurătoare. Şi Paul ştia de relaţia ei cu Adrian, dar nimic mai mult decât atât. Dacă i-ar reproduce lul Adrian dialogul de mai înainte, acesta ar începe s-o descoase cu o ploaie de întrebări. Bărbaţii intră repede la bănuieli. Mai bine nu-i spun. Dar nici de discuţia cu directorul? Tot personalul firmei ştie că fiecare e sufocat de sarcini de lucru, că s-ar cuveni să fie angajaţi cel puţin trei-patru ingineri electronişti, dar parcă totul e anchilozat, fără vreo perspectivă ca cei angajaţi să mai răsufle oleacă. Aşa e la patron. Îşi imagină cum e să lucrezi la o bandă de producţie într-o firmă multinaţională. În condiţiile astea, de ce mi-a vorbit de posibile restructurări? Îşi aminti de discuţiile din presa audio-vizuală că sute de judecători au dosare la DNA. Un denunţ bine ticluit şi dosarul e gata. E suficient ca judecătorul să ştie că are un dosar, ca să înţeleagă cum trebuie să se comporte faţă de rezoluţiile procurorilor. Asta a vrut şi directorul? Cu o vorbă să-mi inspire teamă? Măcar să-mi dea de înţeles. Poate vrea să-mi facă curte şi n-a ales decât această cale. Om însurat şi cu copii la şcoală. Doamne, ce penibil! Barem Paul e simpatic, cu o glumă te vindecă de stres. Mai bine e să nu-i spun lui Adrian nici de una, nici de alta. Timpul e înainte, răbdare să am.

ADRIAN VOICA

FRAGMENTE DIN LUMEA SOMNULUI

Somn
Visele-n prăpastia de jad –
Reverii ce doar acolo cad.

Ideea
Se ţine după mine ca un câine.
De frică o amân mereu „pe mâine"!

Târziu
Metafora s-a îmbrăcat subţire,
Măcar acum să vină Eros la-ntâlnire.

Elogiu
În tine, mai mult mintea e-n mişcare
Clădind ideilor corolă de altare.

Destin
De pix te rupi cu greu într-un târziu.
Cât sunteţi amândoi, eşti încă viu.

Semnal
Adesea mă trezesc în suflet c-o icoană.
Trimisă e de cei care la ei mă cheamă.

Critică
Parcă sunt prea multe rânduri
Şi mult prea puţine gânduri.

CORNELIU ZEANA

Medic, conf. univ. de cardiologie, epigramist şi prozator, născut la Râmnicu Vâlcea, în 1939. A urmat cursurile universitare la Cluj-Napoca (1961), este doctor în ştiinţe medicale din 1972.

Apreciat cardiolog, are numeroase lucrări publicate în reviste şi volume. Este unul dintre cei mai talentaţi epigramişti contemporani.

Câteva titluri: „Sănătate şi comportament“ (1998) ; „Trei secole după Milescu. Jurnal paralel. Călătorie în China“, roman (2002) ; „Nu trădaţi, vă rog !“, proză (2010) ; „Umoristice. Epigrame“(2011); „Mistuire“(2012) ; „Jurnalism – o artă efemeră ?“, publicistică ; postfaţă de C.D.Zeletin (2016).

EPIGRAME

Epitaf

Viaţa, veselă sau sumbră,
Mi-o trecui luptând c-o umbră
Ce-a crescut mereu doar ea,
De-am ajuns în umbra mea…

Epigramă

„În Brăila mă simt ca acasă“
Liviu Dragnea

Mai du-te-ncolo,
Că bine zici:
Junglă-i pe-acolo,
Junglă şi-aici !

Adam şi Eva

Desprinde Eva mărul cel legănat de ram
Şi galeş i-l oferă bărbatului Adam,
Care se-ncinge-ndată ca un ieşit din terme,
Fără să ştie, bietul, că a-nghiţit şi-un vierme…

Legile justiţiei

Nu ne pasă de scandal :
Facem noul cod penal,
Cinstea noastră şi mândria :
Dezincriminăm hoţia!

Unor medici

Medici mari şi cu pretenţii
Pleacă grabnic dintre noi:
Sunt chemaţi de pacienţii
Duşi în lumea de apoi…

Ecouri privind „Academia Bârlădeană“

ŞTAFETĂ LITERARĂ LA BÂRLAD

La final de făurar, Academia Bârlădeană a găzduit o fructuoasă întâlnire între membrii acesteia şi scriitorii băcăuani Cristina Ştefan şi Cornel Galben. Invitaţi de poeta Dorina Stoica să-i prezinte volumul „Timpul ce îmbătrâneşte în mine“ (Editura Grinta, 2018), oaspeţii au fost întâmpinaţi de profesoara Elena Popoiu, vicepreşedinta aşezământului înfiinţat în 1915, care a făcut o succintă prezentare a activităţii acestuia şi a oferit exempare din revista *Academia Bârlădeană.*

Transformată într-un veritabil dialog cultural, întâlnirea a prilejuit un util schimb de impresii despre viaţa culturală din cele două oraşe moldave, în discuţii mai fiind antrenaţi scriitorii Petruş Andrei, Livia Andrei, Ana Urma, Simion Bogdănescu, Roxana Galan, profesorii Elena Monu, preşedinta Academiei, Mihaela Tudor, Vasile Cârcotă, precum şi Cristi Spiridon, unul dintre generoşii sponsori ai evenimentelor spiritualităţii bârlădene. Într-o atmosferă distinsă şi destinsă, invitaţii au prezentat cărţi şi publicaţii editate recent de către membrii Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor, care au fost oferite apoi cu generozitate valoroasei biblioteci a Academiei Bârlădene. O ştafetă nu doar literară, ce merită a fi continuată pe multiple planuri, spre beneficiul celor interesaţi de actul de cultură.

C. Hanganu

Cadran cultural, periodic editat sub egida Cons. Jud. Bacău, director: Petre Vlase, redactor-şef: Cornel Galben, nr. 2(6), martie-aprilie 2019, p. 31.

*

Ne-a sosit la redacţie nr. 1/2019 al trimestrialului „Academia Bârlădeană“. De pe prima pagină aflăm că editorii – şi anume: Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană, preşedintele ei de onoare, scriitorul C.D.Zeletin, şi preşedintele prof. Elena Monu – aşadar, editorii consacră anul 2019 poetului A. Vlahuţă, de la moartea căruia se vor împlini, în noiembrie 2019, 100 de ani. Citäm din capitolul „2019, Anul Vlahuţă la Academia Bârlădeană“, dintr-un articol scris de poetul G. Tutoveanu în 1929: *„Vlahuţă n-a scris ca să-şi asigure demnităţi şi onoruri, nici să capete averi şi situaţii; el n-a scris să-şi ostoiască setea unei vanităţi trecătoare. Vlahuţă a făcut din talent o armă cumplită întru apărarea neamului său“* (p. 4).

La pagina 19 a revistei, scriitorul C. D. Zeletin glosează pe marginea creaţiei eminesciene şi a noţiunii de geniu. Iată un scurt citat: *„Eminescu a impus în limba românească noţiunea de geniu, cea mai înaltă treaptă de înzestrare spirituală a omului, în accepţiunea pe care o înţelegem noi astăzi, întâi de toate cu înţeles de unicitate întru creaţie, ceea ce-l sanctifică”.*

Vă mai recomandăm, în paginile 22-23, articolul scris tot de C.D.Zeletin despre revista „Viaţa Literară“ a lui Ion Valerian. „Academia Bârlădeană“ oferă şi câteva secvenţe din această revistă importantă. Iată cum motivează redacţia: *„Propunem cititorilor noştri articolul de mai jos, apărut în urmă cu 90 de ani, în numărul 100 al* Vieţii literare *de sâmbătă, 12 ianuarie 1929. Este un bilanţ al primilor trei ani de existenţă a revistei, bilanţ care reia principalele direcţii ale programului editorial urmat cu consecvenţă de membrii redacţiei.”*

Radio România Cultural, emisiunea *Acolade*. Redactor **Oana-Georgiana Enăchescu**, martie 2019.

VIAŢA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

Miercuri, 8 mai 2019, Academia Bârlădeană i-a invitat, pentru a doua oară în această formulă, pe fidelii săi colaboratori ieşeni: scriitorul Lucian Vasiliu, directorul Editurii Junimea şi al revistei *Scriptor*, şi Dragoş Pătraşcu, profesor universitar şi artist

Oaspeţii ieşeni, Dragoş Pătraşcu, Tudorel Hatmanu şi Lucian Vasiliu, întâmpinaţi de amfitrioană pe scările Academiei Bârlădene

Deloc oficial, prezidiul reuniunii din 8 mai: Simion Bogdănescu, Lucian Ravaru, Elena Monu, Dragoş Pătraşcu, Lucian Vasiliu şi... sacul cu daruri junimiste.

plastic, însoţiţi de Tudorel Hatmanu, economistul Editurii Junimea. A fost a doua ediţie a „Dialogului artelor", inaugurat în noiembrie 2017. Lucian Vasiliu a prezentat cel mai recent număr al *Scriptorului*: V, 5-6 (mai-iunie)/2019, revistă donată cu regularitate, încă de la apariţie, Academiei Bârlădene. Şi de această dată, directorul Junimii a venit cu daruri de carte pentru biblioteca Societăţii, ca şi pentru mulţi dintre participanţii la reuniune. Prof. univ. Dragoş Pătraşcu a ales să vorbească despre foarte recentul său periplu artistic italian.

De la stânga la dreapta: pictorul Corneliu Vasilescu, av. Dumitru Boroş, primarul Bârladului, criticul de artă Nicoleta Arnăutu.

Dragoş Pătraşcu evocându-şi periplul artistic italian.

Înainte de plecarea oaspeţilor ieşeni.

Sâmbătă, 11 mai 2019, a răspuns invitaţiei Academiei Bârlădene Pr. Nicolae Dascălu, paroh al Bisericii Zlătari din Bucureşti, consilier patriarhal şi director al publicaţiilor „Lumina", pe care ni le trimite, ca donaţie, de aproape 2 ani, când ne-a făcut prima dată onoarea de a ne vizita. Au fost de faţă: Pr. Cosmin Gubernat, consilier episcopal,

Elena Monu, Pr. Cosmin Gubernat, Pr. protopop Vasile Lăiu, Pr. Nicolae Dascălu, Pr. Sandu Ciobanu, artistul plastic Nelu Grădeanu.

Pr. Nicolae Dascălu oferind un autograf d-nei Delia Asoltanei, membră devotată a Academiei Bârlădene.

Păr. Protopop Vasile Lăiu, alţi preoţi din Bârlad, primarul municipiului, av. Dumitru Boroş, un numeros public. Pr. Nicolae Dascălu şi-a prezentat cartea „Părintele Toma Chiricuţă şi Aşezământul Sfântului Ciprian", apărută în 2018, la Editura „Cuvântul Vieţii"

Poeta Dorina Stoica, colaboratoare a ziarului „Lumina", şi directorul publicaţiei, Pr. Nicolae Dascălu.

a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, Bucureşti. Autorul a declarat că a ţinut în mod deosebit să lanseze cartea la Bârlad, a doua lansare după cea din Bucureşti, răspunzând astfel şi dorinţei susţinute a gazdelor. În cuvântul său, moderatoarea reuniunii, Elena Monu a reamintit – căci este nevoie – informaţii din etapa bârlădeană (1914–1918) a vieţii preotului Toma Chiricuţă, paroh al Bisericii Sf. Spiridon, care a fost şi rămâne lăcaşul de cult al enoriaşilor din zona cartierului Munteni, şi care – important de ştiut – este ctitoria familiei Sturdza Bârlădeanul. Elena Monu a subliniat şi faptul că mai există casa parohială – e drept, mult schimbată – unde s-a născut, la 8 ianuarie 1918, Ioan Chiricuţă, fiul preotului astăzi omagiat, fondator, în urmă cu 105 ani, al Academiei Bârlădene. La dialogul cu autorul au luat parte: Păr. Cosmin Gubernat, Păr. Vasile Lăiu, Dorina Stoica,

Mihaela Tudor, Elena Popoiu, Gheorghe Gherghe, precum şi Dumitru Boroş, primarul municipiului. În încheierea manifestării, autorul a oferit un important număr de volume cu dedicaţie.

Marţi, 21 mai 2019, în organizarea Academiei Bârlădene şi a Şcolii Gimnaziale „Principesa Elena Bibescu", la monumentul funerar al familiei Manolache Costache Epureanu din Cimitirul „Eternitatea" Bârlad, s-a desfăşurat slujba de pomenire oficiată de preoţii Adrian Ţapu şi Daniel Dănăilă, în memoria principesei Elena Bibescu. În faţa unui

Elena Monu care, împreună cu C. D. Zeletin, a demarat proiectul de aducere în memoria bârlădenilor a Principesei Elena Bibescu (1855-1902).

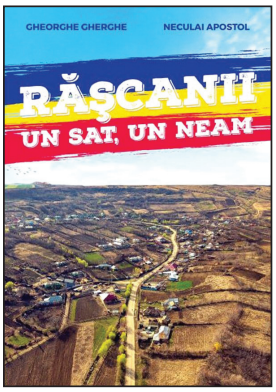
numeros public, format din elevi, învăţători şi profesori ai Şcolii „Principesa Elena Bibescu", au cuvântat: Ionel Dumitraşc, directorul şcolii, şi Elena Monu, care a evocat o parte din personalităţile bârlădene ce-şi află odihna de veci în apropierea monumentului funerar al familiei Costache Epureanu.

Joi, 6 iunie 2019, Academia Bârlădeană a fost din nou prezentă la manifestarea culturală organizată la Şuletea, în satul reşedinţă de comună, de data aceasta cu ocazia lansării volumului „Răşcanii, un sat, un neam", lucrare realizată

Prezidiul manifestării (de la stânga la dreapta): deputatul Daniel Olteanu, Elena Monu, Gheorghe Gherghe, Oltea Gramaticu-Răşcanu, primarul Ciprian Tamaş, preotul Bisericii din Răşcani, Neculai Apostol, Iulian Codreanu.

de profesorii Gheorghe Gherghe şi Neculai Apostol, membri ai Academiei Bârlădene. Invitată ca moderator, Elena Monu a evidenţiat activitatea remarcabilă de cercetare a autorilor şi a subliniat continuitatea colaborării între comuna Şuletea şi Academia Bârlădeană, amintind publicului că Societatea culturală bârlădeană a fost prima care a tipărit, în ediţie anastatică, revistele lui Virgil Caraivan: „Răzeşul" (1926–1927) şi „Documente răzăşeşti" (1932–1934). În continuare, au vorbit despre carte: prof.Oltea Gramaticu, Iulian Codreanu, directorul Şcolii gimnaziale „V. Caraivan", primarul comunei, Ciprian Tamaş şi, desigur, cei doi autori.

Gazda evenimentului, Geta Modiga, custodele Centrului „Eminescu"

Sâmbătă, 15 iunie 2019, pentru comemorarea poetului Mihai Eminescu la 130 de ani de la trecerea lui spre stele, Centrul care-i poartă numele, Academia Bârlădeană, Consiliul municipal şi Primăria Bârlad au pregătit o manifestare în curtea Centrului, străjuită de bustul poetului. Programul a cuprins: slujba de pomenire, oficiată de preoţii Nicolae şi Emanuel Negru, tată şi fiu, depunerea de flori, cuvântul omagial al dnei Geta Modiga, custodele instituţiei gazdă, al dnei Elena Monu, al dnei Mândiţa Coloşenco, al primarului Bârladului, dl. Dumitru Boroş. Elena Monu a semnalat cele două apariţii editoriale ce marchează momentul: ediţia anastatică a cărţii apărute în 1914, Gala Galaction, „M. Eminescu" şi volumul de rebus al lui Sergiu Coloşenco, al 28-lea din seria *Eminesciana*. Autoarea „Cuvântului înainte" al cărţii, prof. Mândiţa Coloşenco, a vorbit cu emoţie despre cele două volume a căror lansare oficială va avea loc pe 30 iunie, în cadrul reuniunii Academiei Bârlădene.

Preoţii Nicolae şi Emanuel Negru, care au oficiat slujba de pomenire a Poetului.

Mândiţa Coloşenco prezentând cele două volume.

Alexandru Vlahuță și prietenii săi scriitori

Delavrancea cu A. Vlahuță la Dumitrești, în apropiere de Dragosloveni, în 1914.

Prieteni nedespărțiți, A. Vlahuță, Caragiale și Delavrancea. Fotografia este făcută înainte de război. În prim-plan, cei trei mari scriitori, fericiți să se afle în casa atelier a marelui lor prieten, Nicolae Grigorescu, din Câmpina, în care, la bătrânețe, fecundul pictor își oprise pânzele cele mai dragi inimii lui. Printre ele (în colțul din stânga sus al imaginii), portretul Călugărului Nectarie, care avea să fie dăruit de artist lui Vlahuță și donat de acesta Bârladului.

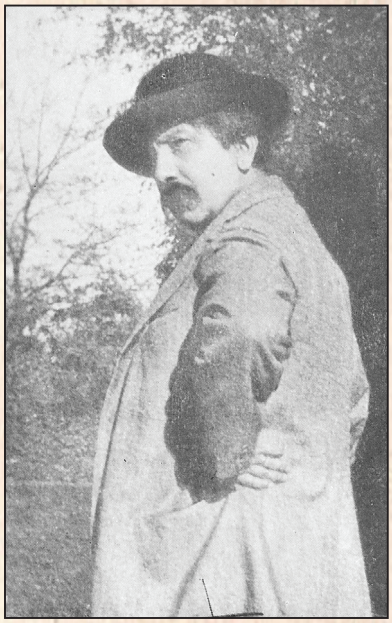
Delavrancea și Vlahuță la Eforie, în 1911.

Caragiale și Vlahuță, în 1910, acasă la Nicolae Grigorescu.

De la stânga la dreapta: Vlahuță, V. A. Urechia și Delavrancea, în 1885.

„Măestraşul" A. Vlahuță, la Dragosloveni

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.
Anul XXV, nr. 2(75), iunie 2019, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.
Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Bogdan Artene, Florian Pricop, Constantin Romete.
Consultant: C. D. Zeletin.
Fotografii: Cezar Crăescu, Neculai Apostol, Barlad Online www.b-o.ro
Responsabili de număr: Elena Popoiu și Serghei Coloșenco.
Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

Manuscrisele trimise pe adresa redacției se publică în ordinea necesităților redacționale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor.

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene